धर्मकीर्ति

धर्मकीर्ति
The Dharmakirti

DHARMAKIRTI

रोग लागेर दुःखपाइरहेका एक रोगी व्यक्ति

आयू क्षय भई मृत्यु भएका व्यक्तिलाई श्यमशान लगिंदै

चार निमितहरु देखेर गृहत्याग गर्नुभयो राजकुमार सिद्धार्थले

थरथर काँप्दै लौरोको सहाराले हिंडिरहेका एक बृद्ध

घरबार त्यागी सत्यको खोजीमा लागेका एक त्यागी व्यक्ति

वर्षः ४०, अङ्कः ९

बु.सं. २५६६, योमरी पुन्हि

दिनभर मैत्री सूत्र पाठ एवं थेरी पूजा

२०७९ मंसिर ६ गते, मंगलवार
स्थान- निर्वाण मूर्ति
किम्डोल विहार

यसदिन निर्वाण मूर्ति किम्डोल विहारको आयोजनामा सञ्चालित एक कार्यक्रममा प्रव्रजित गुरुमांहरूबाट दिनभर मैत्रीसूत्र पाठ गरी पितृजनहरूको पुण्य स्मृतिमा उहाँहरूको सुगति एवं निर्वाण हेतुको कामना गरी सामूहिक पुण्यानुमोदन गरिएको थियो । कार्यक्रममा वीर्गवती गुरुमांले मैत्री सूत्रको परिचय लगायत पुण्यानुमोदनको महत्व विषयमा धर्मदेशना गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा थेरी पूजा गर्ने सिलसिलामा माधवी गुरुमां, धम्मवती गुरुमां, सत्यशीला गुरुमां, चमेली गुरुमां, अनोजा गुरुमां, नेक्खमी गुरुमां गरी ६ जना थेरीहरूलाई दानप्रदान गरिएको थियो ।

कार्यक्रममा निमन्त्रित गुरुमांहरू लगायत उपस्थित उपासकोपासिकाहरूलाई जलपान र भोजन प्रायोजन गरिएको उक्त कार्यक्रमको अन्त्यमा विहार प्रमुख धम्मविजया गुरुमां लगायत उपासकोपासिकाहरूबाट दान प्रदान गरी पुण्य सञ्चय गरिएको थियो ।

सामूहिक पुण्यानुमोदन गर्नुहुँदै उपासक उपासिकाहरू

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार

भिक्षुणी धम्मवती

फोन: ५३५९४६६

सम्पादक

भिक्षुणी वीर्यवती

फोन: ९८४१५३४१०९

सम्पादन सहयोगी

भिक्षुणी शुभवती

फोन: ९८४१३२९००५

व्यवस्थापकहरू

ध्रुवरत्न स्थापित

फोन: ९८४१२६३३५५

इन्द्रमान महर्जन

फोन: ९८४१४३४५७२

कार्यालय

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघ: नघ:टोल

पोष्ट बक्स नं. ४९९२, काठमाडौं

फोन: ५३५९४६६

email: gurumawiryawati@gmail.com

subhawati26@gmail.com

बुद्ध सम्बत् २५६६

नेपाल सम्बत् ११४२

इस्वी सम्बत् २०२२

बिक्रम सम्बत् २०७९

विशेष सदस्य	रु. २०००/- वा सो भन्दा बढी	
वार्षिक	रु. १००/-	
यस अङ्कको	रु. १०/-	

धर्मकीर्ति

(बौद्ध मासिक)

THE DHARMAKIRTI

A Buddhist Monthly

8th DECEMBER 2022

वर्ष- ४०	अङ्क- ९	योमरी पुन्हि	मंसिर २०७९

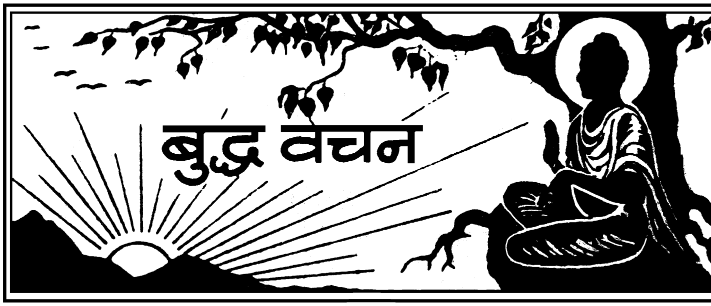

पविवेकरसं पीत्वा - रसं उपसमस्स च
निद्दरो होति निप्पापो - धम्मपीति रसं पिवं

एकान्तमय् बास याना: शान्ति-रस त्वनाच्वंपिं हानं धर्मया रसपान यानाच्वंपिं सत्पुरुषपिं, मग्याइपिं जुया: पाप मदुपिं ज्वी ।

एकान्त बासको रस तथा शान्तिको रसपान गर्ने सत्पुरुषलाई भय हुँदैन । धर्मको प्रेमरस पान गर्ने व्यक्ति निडर र निष्पाप हुन्छ ।

He who has tasted the sweetness of solitude and tranquility becomes free from fear and free from sin, While he tastes the sweetness of drinking in the law.

विषय-सूचि

क्र.सं.	शिर्षक		पृष्ठ
१)	बुद्ध वचन	–	१
२)	आवरण चित्र परिचय - चार निमित्त	– स.ना.गो., अनु. वीर्यवती	२
३)	सम्पादकीय - भौतिक एवं आध्यात्मिक सुख	–	३
४)	धर्म आचरणमा उतार्नु–२	– सत्यनारायण गोयन्का	४
५)	दानव फेरि मानव	- भिक्षु अश्वघोष	६
६)	स्नेही छोरी (उपन्यास)–५	– वर्मी भिक्षु र वे थ्वं महास्थविर	९
७)	तथागतयागु स्वीनिता महापुरुषलक्षण उत्पन्न	- कुसलज्ञाणी गुरुमां	१५
८)	धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र–म्हसीका	- तारा केशरी ढुंगाना	१७
९)	Compassion-II	– Lekh Ratna Shakya	१९
१०)	सुकीर्ति सदा अजर अमर	– विद्याकुमारी वज्राचार्य	१९
११)	धम्मपद – मूर्ख वर्ग	– सत्यमोहन जोशी	२२

आवरण चित्र परिचय

चार निमित्त

कल्याण मित्र सत्यनारायण गोयन्का
अनुवाद- वीर्यवती

राजकुमार सिद्धार्थ गौतमको जीवनीमा उल्लेख भएनुसार जब उहाँले राजमहलबाट शहर घुम्न निस्कनुभयो, तब उहाँले एक रोगी, एक जराजीर्ण भइसकेको बृद्ध व्यक्ति, एक मृत व्यक्ति र एक त्यागी श्रमणलाई देखेको कारणले मनमा वैराग्य भावनाले स्थान लियो । मनमा धर्म संवेग उत्पन्न भयो । यही कारणले उहाँले राजदरवार त्याग्नु भयो ।

यस घटनालाई विचार गरेर हेर्ने हो भने यी चार निमित्तहरूलाई उहाँले आफ्नो जीवनमा प्रथम पटक देखेको भन्दा मानिसहरूले पत्याउन अलि नसकिएला । किनभने दरवार त्याग्नु भएको अवस्थामा उहाँ २९ वर्ष पुग्नु भएको थियो । त्यतिञ्जेलसम्म त उहाँका बुबा र सानी आमा महाप्रजापती गौतमी पनि उमेरको हिसाबले बृद्ध बृद्धा नै भइसक्नु भएको बुझिन्छ । यस्तो अवस्थामा राजकुमारले आफ्नै दरवारमा बुबा र सानी आमाको फुलेका सेता कपाल सहितका बृद्ध बृद्धाका रूपमा देखिसकेको नै हुनुपर्छ । त्यतिञ्जेल त दरवार भित्र पनि कुनै व्यक्ति बिरामी परेको होला । आफ्नो दरवार भित्र मात्र होइन आफ्ना मामाघर पट्टीका कोही पनि व्यक्ति विरामी परेको होला । त्यति मात्र होइन कुनै व्यक्ति त मरेको पनि होला । उहाँ आफैं नवजात शिशु भएको अवस्थामा उहाँका माता महामाया देवीको मृत्यु भएको कुरा पनि त सुन्नुभएकै होला । यस घटनाले उहाँको मनलाई बिचलित पारेको पनि होला ।

सिद्धार्थ राजकुमारलाई २९ वर्षको उमेरसम्म त बाहिर नपठाई राजमहल भित्रमात्र भुलाएर राखियो । यो भन्दा पहिला उहाँ कहिले पनि दरवार बाहिर नगर परिक्रमाको लागि निस्कनु भएन भन्ने कुरालाई पालि साहित्यले पनि गलत सावित गरेको देखिन्छ । किनभने राजकुमार सम्यक सुम्बुद्ध हुनुभएपछि कपिलवस्तुमा आउनुभई हरेक घरघरमा भिक्षाटन जानुभएको अवस्थामा यस दृश्य देख्नुभएकी राहुलमाताले उहाँको श्रीमुखबाट यस्तो उद्गार व्यक्त गर्नुभएको उल्लेख छ –

“उहाँ आर्यपुत्र पहिला राजसी वस्त्राभुषणले अलंकृत हुनुभई सुनको पालकीमा बसी यही नगरमा विचरण

(क्रमशः ८ पेजमा हेर्नुहोला)

▪ सम्पादकीय ▪

भौतिक एवं आध्यात्मिक सुख

एक स्वस्थ धार्मिक व्यक्ति बन्नका लागि भौतिक सुख (शारीरिक सुख) र आध्यात्मिक सुख (मानसिक सुख) दुवै अत्यावश्यक छ । विना भौतिक सुखले आध्यात्मिक सुख प्राप्त गर्न असमर्थ हुन्छ भने आध्यात्मिक सुख बिना भौतिक सुखको महत्व हुँदैन ।

भौतिक सुख भन्नाले हाम्रो मन सहितको शरीरलाई स्वस्थ र जीवित राख्नका लागि आवश्यक आधारभूत आवश्यकताहरूलाई जनाइन्छ । ती यसरी छन् –

१) आहार अथवा खाना २) बासस्थान ३) लुगा ४) औषधि ५) शिक्षा ।

यी ५ प्रकारका भौतिक सुख पूर्ण भइसकेपछि आफ्नो मनलाई शक्तिशाली बनाउनका लागि आध्यात्मिक सुख (मानसिक सुख) को खोजीमा लाग्न पनि आवश्यक हुन्छ ।

तर धेरै जसो मानिसहरू भौतिक सुख सुविधालाई अझ उच्चस्तरको विलाशी बनाउने चाहनामा आकर्षित भई त्यही चाहनाको परिपूर्तितर्फ नै आफूलाई अलमलाइरहेको देखिन्छ । यसबाट नै साँचो मानसिक सुख प्राप्त हुने हो कि भन्ने भ्रममा परेरै पनि होला । त्यसैले भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ –

पुप्फानि हे व पचिनन्तं ब्यासत्तं मनसं नरं
सुत्तं गामं महोघोव मच्चु आदाय गच्छति

आँखा, कान, नाक, मुख र शरीर (पञ्च इन्द्रिय द्वार) बाट भित्र बाहिर गरिरहने यो मनले बाह्य आरम्मणमा रहेका भौतिक सुखहरूमा मात्र अल्झिएर मनपर्ने आरम्मणको चाहना राख्दै लोभी बन्ने, मननपर्ने आरम्मणमा प्रतिकार गर्दै द्वेष चेतना उत्पन्न गरिरहेका हुन्छन् । यसरी मन कलुषित पारिरहेका व्यक्ति पञ्चकाम सुख (भौतिक सुख) रूपी फुल टिप्नमा नै बेहोशी बन्दै आफ्नो आयु क्षीण हुँदै गइरहेको विषयमा पत्तो नै नपाइरहेका हुन्छन् । त्यस्ता व्यक्तिहरू झरीको मौसममा सुत्ने मोहमा भुलेमा पहाडी भेगका ग्रामवासीलाई बाढी पहिरोले बगाए जस्तै मृत्युले अचानक मौका छोपेर बगाएर लानेछ ।

यसरी बेहोशी बनेका हामीले मानसिक सुख प्राप्त गर्ने मौका गुमाउन पुग्छौं । मानसिक सुख प्राप्त गर्न नसकेसम्म हामी यस संसारको बन्धनमा अल्झिएर जन्म मरणको चक्रमा भौंतारिन बाध्य हुन्छौं । त्यसैले अब हामी जागरुक र होशियारी बन्न हतारिन परेको देखिन्छ । यसको लागि हामीले ३ वटा खुड्किला पार गर्न आवश्यक छ ।

(१) शील – आफ्नो शरीर, वचन र मनले कुनै पनि प्राणीको शरीर, मन, धन र यशकीर्तिमा हानी नपुग्ने गरी काम गर्न सक्नु र कुरा गर्न सक्नु । यसको लागि भगवान् बुद्धले ५ वटा प्राकृतिक नियमहरू पालन गर्नुपर्ने सल्लाह दिनु भएको छ । यसलाई पञ्चशील भनिन्छ । ती यसरी छन् –

क) प्राणी हिंसा नगर्नु ख) अरूको अधिकारमा रहेको चीज बस्तु उनीहरूको अनुमति बिना सुटुक्क नलिनु ग) विवाहित पुरुष एवं महिलाले आफ्नी श्रीमती र आफ्नो श्रीमान् बाहेक अन्य महिला एवं पुरुषहरूमा लोभ चेतनाले व्यवहार नगर्ने । घ) आफ्नो स्वार्थ पूर्तिका लागि झूठो कुरा, चुकली कुरा, कडा वचन एवं बकवास काम नलाग्ने कुरा नगर्ने । ङ) आफ्नो शरीर र मन बेहोश पार्ने मादक पदार्थ सेवन नगर्ने ।

(२) समाधी – शील पालन गरी अनुशासित भइसकेको मनलाई आफूले चौबिसै घण्टा फेरिराखेको श्वास प्रश्वासमा एकाग्रताका साथ मनले हेर्न लगाउने । नाकको दुवै प्वालहरूबाट भित्र बाहिर गरिरहेको श्वासलाई एकाग्रताका साथ मनलाई हेर्न लगाउने कार्यलाई "आनापानानुस्सति" ध्यान भनिन्छ । यस ध्यानबाट सञ्चित एकाग्रताको शक्तिले आफ्नो शरीरको शीर देखि पाइतालासम्म भइरहेको अनित्य र परिवर्तन स्वभावलाई हेर्न लगाउने कार्यलाई विपश्यना ध्यान भनिन्छ । विपश्यना ध्यान गर्नको लागि विपश्यना ध्यान केन्द्रमा गई ध्यान शिविरमा भाग लिंदा अझ बढी प्रभावकारी हुनेछ ।

(३) प्रज्ञा – शीर र समाधीको अभ्यासले शिक्षित भइसकेको मनले आफूमा रहेका गलती र कमीकमजोडीलाई चिनेर उक्त गलती फेरि नदोहोरिने गरी अभ्यासरत रहने

(क्रमश ५ पेजमा हेर्नुहोला)

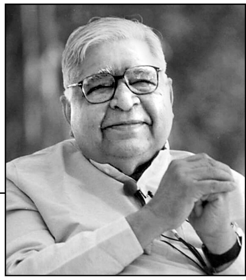

धर्म आचरणमा उतार्नु-२

✍ **सत्यनारायण गोयन्का**

भन्नु त धेरै सजिलो छ । बुद्धिले बुझ्नु पनि सजिलो छ मनले स्वीकार गर्नु पनि सजिलो छ । तर यसबाट कसरि बच्ने ? रक्सी पिउने, त्यसको लतमा लाग्ने व्यक्तिले राम्ररी बुझेको हुन्छ कि सेवन गर्नु हुँदैन, त्यसको सेवनले पैसाको नोक्सान र परिवारलाई हानि हुन्छ । तर के गर्नु समय आयो भने आफूलाई संयमित गर्न सक्दैन । त्यस्तै जुवा खेल्नेलाई पनि राम्ररी थाहा हुन्छ कि त्यो आफ्नो लागि हानिकारक छ, खेल्नु हुँदैन । तर के गर्नु जब समय आउँछ तब खेलिहाल्छ । त्यस्तै व्यभिचारीले पनि थाहा पाएको हुन्छ कि यस्तो गर्नु राम्रो होइन तर अवसर पाउने वित्तिक्कै ब्यभिचार गरिहाल्दछ । रिसाउनु हुन्न भनेर पनि सबैलाई थाहा छ तर के गर्नु आफूले भने जस्तो नहुने बित्तिक्कै रीस आईहाल्छ । दुष्कर्म गर्नु हुँदैन भनेर थाहा हुँदा हुँदै पनि दुष्कर्म गर्न पुग्दछ किन यस्तो भयो ? किनकि मन वशमा छैन । जसको मन वशमा छैन उसको बुद्धिले बुझेको भए तापनि मनले मान्दैन र दुष्कर्म गर्न पुग्छ ।

हाम्रो पुरातन परम्परा धर्मको परम्परा एउटा आदर्श परम्परा थियो । त्यस परम्पराले मानिसलाई हत्या गर्नु हुँदैन । चोरी गर्नु हुँदैन, रीस-द्वेष गर्नु हुँदैन भन्ने मात्र सिकाएनन् । यी सबै दुष्कर्म मन वशमा नुहुनाले भएको हो । त्यसैले मनलाई वशमा राख्नु पर्छ मनको मालिक हुनुपर्छ भन्ने पनि सिकाए । धर्म-प्रवचनहरू, उपदेशहरू केवल सुन्ने मात्र होइन त्यसलाई दैनिक जीवनमा लागु गर्ने तरिका पनि स्थितप्रज्ञ बन्दछ, वीतमोह बन्दछ, भवविमुक्त बन्दछ, वीत द्वेष बन्दछ तब उनको मन असीम करुणाले भर्दछ । जब मानिसहरूलाई धर्म सिकाउँदछ तब केवल उपदेश मात्र दिंदैन, ती उपदेशलाई जीवनमा कसरी लागु गर्ने भन्ने पनि सिकाईन्छ, त्यसको तरिका पनि सिकाईन्छ ।

समाजमा अनेक तरहका साधना विधिहरू छन्, अनेक तरिकाहरू छन्, मनलाई वशमा राख्ने अनेक उपायहरू छन् ती मध्ये एउटा विधि जसले मनलाई केवल वशमा मात्र राख्ने होइन मनको विकारहरूलाई जरै देखि उखेल्ने काम पनि गर्दछ । अन्तरमनको गहिराईमा मनको पींधमा रहेका, जो विऊको स्वभाव भएर रहेका छन् तिनलाई पनि निर्मूल गर्ने उपाय सिकाईन्छ । मनको स्वभाव नै जति खेर पनि राग-द्वेष गरिरहेको हुन्छ, भिन्न-भिन्न प्रकारको विकार पैदा गर्ने हुन्छ । बाहिरबाट हेर्दा, माथि-माथिबाट हेर्दा मन स्वच्छ जस्तो देखिए पनि अन्तरमनमा त त्यस्को राग-द्वेष गर्ने स्वभाव त रहिरहेको हुन्छ, यस स्वभावलाई रोक्न सक्यो भने सही भयो । त्यसैले चित्तलाई माथिल्लो तहमा मात्र सफा गरेर हुँदैन त्यसको जरासम्म नै उखेलिने गरी सफा गर्नुपर्छ ता कि फेरि पलाउने अवस्था नै नहोस् । यसरी जन्मौंदेखि संचय गरिएका यस्ता विकारहरूलाई निकाल्ने एउटा बैज्ञानिक विधि पुरातन समय देखि चल्दै आएको छ । यस विद्या शुद्ध रूपमा कायम भईरहे अथवा यस अनुसार ठीक-ठीक प्रयोग गर्न सके बडो कल्याण हुनेछ, बडो मंगलदायी हुनेछ, यसै जीवनमा मनको स्वभावमा परिवर्तन आउनेछ । चित्तको गहिराइसम्म निर्मल हुन थाल्नेछ । तब धर्म जीवनमा देखापर्नेछ ।

यस्तो विद्यालाई शुद्ध रूपमा सम्हालेर राख्न सकिएन । यस विद्यामा यहाँको दार्शनिक मान्यता पनि जोडियो त्यहाँको कर्मकाण्ड पनि जोडियो यसरी सम्प्रदायको सिक्रीले बाँडे पछि बिचरा विद्याले के गरून ? हामीले दूषित बनायौं नि । दूषित भए पछि हाम्रो चित्त जति निर्मल हुनु पर्ने हो त्यो शक्ति त दुर्बल हुँदै गयो नि । दुर्बल भए पछि यसलाई कसले धारण गर्ला यसको अभ्यास किन गर्ला ? जुन अरू विद्याको अभ्यास गरेपछि तुरुन्त फल प्राप्त हुने हो त्यस्तो विद्यालाई त तुरुन्त अपनाईन्छ । तर अभ्यास अहिले गरेर लाभ पछि आउने हो भने यस्तो विद्या विस्तारै लुप्त हुँदै जान्छ ।

आज भन्दा २५००-२६०० वर्ष पहिला यो चित्त विशोधनी विद्या, यो वैज्ञानिक विद्या एक पटक लोप भयो। कपिलवस्तुका राजकुमार सिद्धार्थ गौतमले यसै सत्यको खोजीमा आफ्नो घरवार त्यागे र दुःखबाट मुक्ति दिलाउने, सबै विकारबाट मुक्ति दिलाउने मार्गको खोजी गरे। धेरै जन्म देखि यसको प्रयत्न गर्दै थियो, अनेक जन्म देखि आफ्नो धर्मको बल बढाउँदै आईरहेको थियो। यस जन्ममा पनि धेरै परिश्रम गरे, पुरुषार्थ गरे पराक्रम गरे र विद्या खोजी निकाले। यस विद्यालाई विपश्यना विद्या भनिन्छ। आफ्नो मंगल गऱ्यो, आफ्नो चित्तलाई शुद्ध बनायो। तब उनलाई बुद्ध भनियो। सारा विकारहरूबाट मुक्त भए पनि असीम करुणाले भरियो तब सबैलाई बाँध्न थाले। आफ्नो जीवन भर वितरण गर्दै रह्यो केही शताब्दीसम्म यसले कल्याण गर्दै रह्यो। पछि यस विद्या दुषित हुँदै गयो अनेक कुरा थपिंदै गयो तब लोप भयो। यस देशमा त नाम-निशान नै बाँकी रहेन। छिमेकी देशले यसलाई केही मात्रामा सम्हालेर राखेका थिए। केही ब्यक्तिहरूले यसको शुद्धतालाई कायम राखे। गुरु शिष्य परम्पराद्वारा थोरै मानिसहरूले यसलाई कायम राखे। गुरु शिष्य परम्पराद्वारा थोरै मानिसहरूले यसलाई सम्हालेर राखेको पाए। यसरी यस पुरातन विद्यालाई आज हामीले पुनः ग्रहण गर्न पाएकाछौं।

भगवानको समयमा भारत देशका ठाउँ-ठाउँमा तपोभूमिहरू थिए गाउँ-गाउँमा, टोल-टोलमा तपोभूमिहरू थिए। त्यस समय गृहत्यागी व्यक्तिहरूमात्र होइन गृहस्थहरू पनि तपोभूमिमा गएर यस विद्यालाई सिक्दथे यस विद्याको अभ्यास गरेर आफ्नो मनलाई निर्मल गर्दथे, आफ्नो जीवन सुधार गर्दथे, आफू पनि सुख-शान्तिको जीवन जिउँदथे र अरूको सुख शान्तिको कारण पनि बन्दथे। स्वयं शान्तिको लाभ उठाउँदथे र अरूको लागि शान्ति निर्माण गर्ने कारण बन्दथे।

यस विद्यालाई सही तरिकाले बुझ्नुस्। यो बौद्धहरूको विद्या होइन, यसरी नबुझौं यो धर्मको विद्या हो, धर्म त सबैको हो। धर्म असीम हुन्छ, अपरिमित हुन्छ। धर्म सबैका लागि कल्याणकारी हुन्छ। बुझ्नु कि यस विद्यालाई सही तरिकाले कसरी अभ्यास गर्ने ?

यस्तो अभ्यासको लागि कुनै ध्यान केन्द्र, तपोभूमिमा जानु पर्ने हुन्छ। कम से कम दस दिनसम्म यस्तो तपोभूमिमा रहेर यो विद्या सिक्नु पर्ने हुन्छ। ठूलो परिश्रम पूर्वक, अनुशासन बद्ध भएर सिक्नु पर्दछ र यसरी सिकेमा कल्याण नै कल्याण हुनेछ। मंगल नै मंगल हुनेछ। शुद्ध धर्म धारण गर्न थालेको छ केवल चित्तलाई एकाग्र गर्ने मात्र कुरा होइन, चित्तलाई निर्मल गर्ने कुरा पनि हो। चित्तलाई केवल माथिल्लो तहमा मात्र निर्मल गर्ने पनि होइन, जरा सम्म निर्मल गर्ने हो। यसबाट मंगल हुने नै भयो। कल्याण हुने नै भयो। ज-जस्ले धारण गर्दछ, उसको मंगल नै मंगल हुन्छ। उस्को कल्याण नै कल्याण हुन्छ।

(साभार: 'विपश्यना' पत्रिका
बुद्ध वर्ष २५६४, २०७७ मंसिर, वर्ष ३७, अङ्क ८)

भौतिक एवं आध्यात्मिक सुख ....

गर्छ। ठीक बेठिक छुट्टाउन सक्ने ज्ञान आर्जन भइसकेका उक्त व्यक्तिले कम्म सकता सम्यक दृष्टिलाई बुझी आफूले गरेको राम्रो नराम्रो कार्यको हकदार आफैं हुने रहेछ भन्ने प्रकृतिको यथार्थ नियमहरू बुझ्न सक्ने हुन्छ। त्यसपछि प्रज्ञाको अर्को खुड्कीलो संसारमा जति पनि सजीव निर्जीव प्राणी एवं बस्तुहरू छन्, तिनीहरू सबै नाशवान् हुन् भन्ने यथार्थतालाई पनि बुझ्ने क्षमता जब प्राप्त हुन्छ, तब त्यस व्यक्तिको मनमा कुनै पनि व्यक्ति र चीज बस्तुमा आशक्तिपना रहने छैन। यस अवस्थाको चित्तलाई निर्दोषी, मुक्त, शान्त र निर्मल चित्त भन्न सक्छौं। यस्तो अवस्थामा साँचो मानसिक सुख एवं आध्यात्मिक सुख प्राप्त हुनेछ।

यस्तो सुख प्राप्त गर्नको लागि हामीले शील, समाधी र प्रज्ञाको अभ्यास गर्न नितान्त आवश्यक छ। यस अभ्यासलाई हामीले निरन्तरता दिई सक्कलि मानसिक सुख आर्जन गर्न सकौं। धर्मकीर्तिको यही कामना रहेको छ। ■

धर्मकीर्ति पत्रिकालाई चन्दा सहयोग
दाता नानीकेशरी वज्राचार्य सपरिवार,
भोटेबहाल, काठमाडौंबाट
चन्दा रकम रु. ४,०००/-

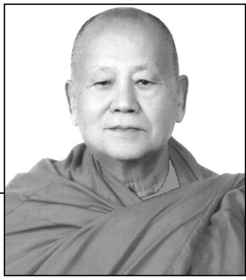

दानव फेरि मानव

– भिक्षु अश्वघोष

जन्मतः मनुष्य पवित्र छ । जन्मेपछि केही वर्षसम्म उक्त (बच्चा) बालक पवित्र मनुष्यको प्रतिनिधित्व गर्छ । बाल्य अवस्थाका बच्चालाई कुनै कुराको चिन्ता हुँदैन । जब बच्चा वातावरणमा जीवन बिताउन थाल्दछ, तब बिस्तार बिस्तारै समाजको विषम हावा उसमा लाग्न थाल्छ । अनि पवित्र हृय बिस्तारै अपवित्र हुँदै जान्छ । कोही कोही वंशानुगतको प्रभावले गर्दा वचपन देखि स्वभाव बिग्रेको देखिन्छ । प्रायः विषम समाज र परि स्थितिको प्रभावले गर्दा मानव दानव हुन जान्छ । भगवान् बुद्धले भन्नु भएको थियो –

पभस्सरमिदं भिक्खवे चित्तं तंच खो आगन्तुकेही संकलिट्ठं

अर्थात्– मानवको हृदय त पवित्र थियो । तर बाहिरी वातावरणको कारणले अपवित्र हुन गयो । उदाहरणको लागि अंगुलिमालको हृदय लिन सकिन्छ ।

अंगुलिमालको खास नाम अहिंसक थियो । अंगुलिमाल पछिल्लो नाम हो हो । अंगुलिमाल अहिंसक छँदा ऊ एक विद्यार्थी थिए । विद्या अध्ययनमा ऊ असाधारण थिए । ऊ जेहेन्दार र मेहनती थिए । एकातिर ऊ अनुशासन प्रिय थिए त अर्कोतिर गुरुभक्तिमा ज्यू-ज्यान दिन पनि हिच्चिकचाउँदैनथे । उसको कक्षा श्रेणीमा अरू कैयौं विद्यार्थीहरू पढ्थे, परन्तु अहिंसक जस्तो प्रतिभाशाली अरु निस्कन सकेनन् । अहिंसकको प्रतिभा र अनुशासन प्रियताले गुरुजीलाई विशेष प्रभाव पारेको थियो । विशेषतः गुरुजी अहिंसकलाई अभिरुचिका साथ पढाउँथे र स्नेह पनि गर्दथे । अहिंसक पढाईमा जति तेजिला थिए परीक्षाफलमा पनि उसले अग्रम स्थान सुरक्षित गर्थे, जसले गर्दा अरु साथीहरू ऊ देखि ईर्ष्यावश भित्र-भित्रै जलिएका थिए । अझ गुरुजीको ऊ सँगको सम्वन्धले गर्दा उसका अरु साथीहरू डाहले छटपटिन थाले । उनीहरू प्रतिस्पर्धामा मात्र सीमित नरही अहिंसक प्रति कुदृष्टि लगाई उसलाई गुरुको दृष्टिबाट टाढा राख्न षडयन्त्र रच्न थाले । बिस्तार बिस्तारै अहिंसकको बारे गुरुजीको समक्ष कानेखुशी गर्न थाले । गुरुजीले भने त्यसमा वास्ता राख्नु भएन । तैपनि अहिंसक प्रति जलन र दुश्मनीले गर्दा एकपछि अर्को चुकली आइरहन्थे । तर गुरुजीको उपेक्षा नीति बदलिएन । अहिंसकको कमजोरी र गलती फेला पार्न उनीहरूले सक्दो प्रयास जारी राखे । तर सफल भएनन् ।

एकदिन गुरुजीलाई केही दिनको लागि बाहिर जाने काम आइपर्‍यो । आफू जानुभन्दा अघि अहिंसकलाई बोलाई घरको कामकाज देखभाल गर्ने अभिभारा दिनुभयो । घरमा गुरुजीको श्रीमती सिवाय अरू कोही थिएन ।

जब गुरुजी आफ्नो काममा बाहिर जानुभयो, तब अहिंसकको प्रतिद्वन्दीहरूले परस्पर षडयन्त्र गर्ने बारे चर्चा शुरु गर्नथाले । उनीहरूमध्ये एकले सुझाव राख्यो – "अब राम्रो मौका आएको छ । जब गुरुजी फर्केर आउनु हुनेछ, तब हामी सबै एकमत भई अहिंसकले गुरुजीको पत्नीलाई व्यभिचार गर्‍यो भनी शिकायत गर्नेछौं । यस कुरामा त गुरुले अवश्य पनि ध्यान दिनु हुनेछ ।" सबैले यस योजनालाई एकै स्वरमा समर्थन जनाए ।

गुरुजी यात्राबाट फर्किएपछि अहिंसकको दुश्मनहरूले जसरी सोचेका थिए, त्यसरी नै योजना सफल पारे । यसपाली दुश्मनहरूको कुरालाई गुरुजीले विश्वास गरे । फलस्वरुप अहिंसकप्रति जुन प्रेम र विश्वास थियो, त्यो सबै लोप हुन पुग्यो । गुरुजी ज्यादै रिसाउनु भयो । छलकपटी शिष्यहरूको कुरामा कतिसम्म सत्यता र वास्तविकता छ, यस विषयमा विचार पुर्‍याउन सक्नु भएन । उल्टो यसरी निश्चय लिनुभयो, कि अहिंसक साँच्चै नै विश्वासघाती हो, यसलाई त मार्नु नै उचित हुनेछ ।

गुरुजीले एकदिन अहिंसकलाई आफूकहाँ बोलाएर भन्नुभयो – "अहिंसक ! तिमीले धेरै शिक्षा हासिल गरिसक्यौ । मैले जति पनि जानेको छु, ती सबै विद्या तिमीलाई सिकाइसकें । अब तिमी घर जान सक्छौ ।

तिमीलाई एउटा कुरा भन्न चाहन्छु । मेरो आशीर्वाद प्राप्त गर्नका लागि तिमीले मलाई, गुरुपूजा गर्नुपर्छ । अरू केही चीजको मलाई आवश्यक त छैन । केवल मानिसहरूको हजारवटा चोर औंला काटेर ती औंलाहरूको माला गाँसेर मलाई गुरु दक्षिणा चढाउन ल्याउनु । बस् यति मात्र तिमीबाट गुरु दक्षिणाको रूपमा भेंट माग्दैछु ।

अब गुरुजीको विद्वता र शिक्षकको महत्व यहाँ माटोमा मिल्न पुग्यो । यता अहिंसक विद्वान् र शिक्षित भए पनि उसको अन्ध गुरुभक्तिको कारणले उसलाई पनि कुपथमा धकेलेर पठाइदियो ।

अहिंसक धनुष र तलवार चलाउन दक्ष थियो । गुरु भक्तिमा अन्ध श्रद्धा राख्ने अहिंसकले धनुष, तलवार काँधमा बोकी गुरुको आज्ञा शिरोपर गरी गुरु दक्षिणा संकलन गर्नको लागि ऊ शहरबाट टाढा प्रसिद्ध व्यापारिक मार्गमा गई बसे । यसरी यहाँ लुकी लुकी उसले उक्त मार्गमा आउने यात्रीहरूलाई समात्दै उनीहरूको चोर औंला काटेर लिन थाले । औंला काटिएका पीडित नरनारी, गाउँ, घर र शहरमा गई स्वर मच्चाउन थाले । मानिसको आवतजावत त्यस स्थानमा झन्-झन् कम हुँदै गयो । गुरु दक्षिणाको तीव्र आकांक्षामा लालायित भएकोले उसले अब नरहत्या गरेर पनि एकहजार औंला जम्मा पार्ने निधो गरी हत्या पनि गरे ।

अब अहिंसक मानव संहार गरेर हिंसक दानव बने । अब उसमा मानवता रहेन । उसको कुशाग्र बुद्धि वास्तविकता बुझ्ने र सम्झने भन्दा पनि गुरुपूजा गरेर गुरुको आशीर्वाद पाउनुमा संलग्न रह्यो ।

कोशल प्रदेशमा हाहाकार मच्चियो । कसैले उसलाई समात्न सकेनन् । नर संहार गरेर औंला काटिन्थ्यो र अंगुलीको माला बनाउँथ्यो । परन्तु अभाग्यवश अंगुली मालाको औंलाहरू मुसा, बाज आदिले खाएर उडाईदिने गर्थे । अन्ततः विवश भएर आफ्नो गलामा स्वयं ती औंलाको माला लगाउन शुरु गरे । त्यसबेला देखि उनी अंगुलीमाल डाँकुको नामले प्रख्यात भए । अब उसको इच्छा पूरा गर्न एक औंलामात्रको खाँचो रह्यो । उसले विचार गर्‍यो– "आज चाहे आफ्नै आमा आए पनि आफ्नै बुबा आए पनि बाँकी राख्दिन मारेर औंला प्राप्त गर्नेछु । जसरी हुन्छ, एक औंला प्राप्त गरी आफ्नो लक्ष्य पूरा गर्नेछु ।"

यता कोशल राजाले प्रयाप्त रूपमा सैनिक संगठित पारी जनताको समूहमा घोषणा गरे– "आज अंगुलिमाल डाँकूको अन्तिम दिन हो ।"

यो खवर सुनेर जनताहरूमा अपार आनन्द र हर्ष छायो । उनीहरू हर्षले नाच्न थाले । अंगुलिमालकी आमा आफ्ना एक मात्र पुत्र आज सदाको लागि लोप हुने भएकोले उनको मातृ हृदय विह्वल भयो । गौतम बुद्धले अंगुलिमालको सम्पूर्ण कहानी सुनिसक्नु भएको थियो । गौतम बुद्धले सोच्नु भयो र बुझ्नु भयो कि दुष्ट साथीहरूको ईर्ष्या र जलनको फलस्वरूप तथा शिक्षक गुरुको अदूरदर्शिताको कारणले अहिंसक मानवलाई हिंस्रक दानव बनाइदियो । अझ पनि समय छ उसलाई कुपथबाट सुपथमा लैजान फेरि मानव बनाइदिनुछ । वास्तवमा अंगुलिमाल डाँकू होइन, हत्यारा होइन, ज्यानमारा होइन । केवल उनका सहपाठीहरूको इर्ष्या, छलकपट र गुरुजीको अविवेकी व्यवहार, अदूरदर्शीताको फलस्वरुप बिचरो अहिंसकले यस्तो दुर्दशा भोग्नु पर्‍यो । अतः उसको उद्धार गर्नु नै आज मेरो प्रथम कर्तव्य हुन आउँछ । मलाई पूरा विश्वास छ उसको हृदय अवश्य पनि परिवर्तन हुनेछ ।

तथागत सरासर अंगुलिमाल कहाँ जानुभयो । पहेंलो वस्त्रधारी श्रमण एकजना आफूकहाँ आइरहेको देखी अंगुलिमाललाई बडो आश्चर्य लाग्यो । उसकहाँ त कोही पनि व्यक्ति अगाडि पर्ने हिम्मत गर्न सकिरहेको थिएन । यसरी अंगुलिमालले मनमनै विचार गर्दागर्दै तथागत उनको नजिक पुग्नुभयो । जति जति भगवान् बुद्ध उसको नजिक पर्न थाल्यो, त्यति नै अंगुलिमालको हृदय विचलित हुन थाल्यो । तैपनि अंगुलिमालले आज आफ्नो लक्ष पूरा गर्ने प्रण गरिसकेकोले गौतम बुद्धलाई पछ्याउन अघि सरे । तर भगवान् बुद्धलाई उनले भेट्टाउनभने सकिएन । आखिर थाकेर उसले बुद्धलाई सम्बोधन गर्दै भने – "ए श्रमण ! रूक त !"

भगवान् बुद्धले भन्नुभयो– "मत खडा भइरहेको छु । तिमी पो दगुरीरहेका छौ ।"

अंगुलिमाल – "म डाँकु हुँ । यस बाटोबाट जाने कोही बाँच्न सक्दैन । श्रमणले के ठानेका छौ ?"

भगवान् – तिमी साँचैको डाँकू होइन जस्तो लाग्छ । म सोच्दैछु, तिमीले केही अपराध गरेका छैनौ । एक अन्ध भावनाबाट अन्ध गुरुभक्तिमा लागेको कारणले

तिमीबाट यो नरसंहार हुन पुगेको जस्तो लाग्छ । अहिले तिम्रो हृदय पाषाण भइरहेको छ । यो मन मान्छु तर यस पाषाण हृदयले पनि मैनको रूप लिन सकिन्छ । तिमी अहिले पनि अँध्यारोबाट उज्यालो गतिमा आउन सक्छौ ।

तथागतको यस भविष्यवाणीमा उसले आशाको झल्को देख्यो । ऊ झसङ्ग भयो । अझ पनि ऊ सुध्रिन सक्छ भन्ने भावना उनको मनमा भ्वास्स पस्यो । एक क्षणमा नै अंगुलिमालको हृदय स्वतः परिवर्तन भयो । अंगुलिमालले भन्यो– "यस्तो अमृतवाणी त मैले कहिले पनि सुन्न पाएको थिएन । मेरो आँखा खुलेको अनुभव भइरहेको छ । त्यतिखेर नै उसले आफ्नो शस्त्र फ्याँक्यो र विनम्र भई अनुरोध गऱ्यो– "शास्ता ! मलाई क्षमा गर्नुहोला । मलाई सही मार्ग देखाइदिनुस् ।"

तथागतले उसलाई आफ्नो संघको सदस्य बनाउनुभये । उसले आफ्नो गलतीलाई चिनेर आत्मालोचना गर्नुका साथसाथै (अनित्य, दुःख र अनात्म) संसारको त्रिलक्षण स्वभावलाई बुझेर शील, समाधि र प्रज्ञाको अभ्यास गर्दागर्दै निर्वाण प्राप्त गऱ्यो । र भाग्यमानी बन्यो ।

यसरी अहिंसक र कुशाग्रबुद्धि भएको व्यक्ति कसरी हिंसक नरसंहारक अंगुलिमाल डाँकू बन्नुपऱ्यो भने यथार्थतालाई बुझ्न सक्यौं । ईर्ष्या र डाहाको कारणले कस्तो दुर्घटनालाई निम्त्याउन सक्दो रहेछ । स्वतन्त्र चिन्तन नभएको कारणले विश्वासीहरूबाट कसरी विश्वास घाती बन्दो रहेछ ? अन्ध गुरुभक्तिको कारणले कसरी विद्वान् र शिक्षित व्यक्ति पनि कुपथमा पर्न सक्ने रहेछ ।

९९९ जना मानिसको हत्या गरेका अंगुलिमालले भगवान् बुद्धको शिक्षा बुझ्न मौका पाएको कारणले यही जन्ममा निर्वाण प्राप्त गरे । दानबबाट मानव बने । ■

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो

बुन्हि :
बि.सं. २००१
असार १५ गते,
सप्तमी बुधवार

मदुगु न्हि :
बि.सं. २०७९
कार्तिक ८ गते
औंशी मंगलवार

लक्ष्मीशोभा ताम्राकार, भोटाहिटी

लक्ष्मीशोभा ताम्राकार ङत पुचःया दुजः मय्जु नील शोभा ताम्राकार संसारया त्रिलक्षण स्वभावयात न्ह्यब्वसे दिवंगत जुयादिल । वय्कलं थःगु जीवनय् दान, शील भावनायात क्वातुक अभ्यास यायां सञ्चय यानादीगु पुण्य शक्तिं वयकःयात सुगति व निर्वाण हेतु नं प्राप्त ज्वीमा धकाः आशिका यासे पुण्यानुमोदन याना

धर्मकीर्ति लक्ष्मी नानी ङत पुचः

आवरण चित्र परिचय

गर्नुहुन्थ्यो । तर उहाँ नै आज केश मुण्डन गरी काषाय वस्त्र धारण गरी हातमा पात्र लिई पिण्डपातका लागि विचरण गरिरहनु भएको छ ।"

(- विनयपिटक महावग्गट्ठ कथा-१०५)

यस विवरणले सिद्ध गर्छ कि राजकुमारले जब चार निमित्त देख्नुभयो, तब उहाँ आफ्नो जीवनमा नगर निरिक्षणको लागि जानुभएको यस घटना पहिलो पटक रहेनछ । यसभन्दा पनि कैयौं पटक जानुभएको हुनुपर्छ ।

तर सच्चाई यो हुनुपर्छ कि त्यसदिन नगरमा जब एकपछि अर्को तीन निमित्तहरू देख्नुभयो, तब उहाँको मनमा यस्तो प्रश्न उठ्यो–

"के सबैले आफ्नो जीवनमा यस्ता ३ अवस्थाहरूलाई भोग्नु अनिवार्य नै रहेछ ? के यस्तो अवस्थाहरू भोग्नु नपर्ने कुनै उपाय छैन ?" यस प्रकारका चिन्तनहरूको कारण उहाँ पहिला भन्दा बढी उद्विग्न हुनुभई संवेग चेतनाले स्थान लिएको हुनुपर्छ अवश्य पनि ।

संयोगवस त्यही समयमा उहाँले चार नम्बरको निमित्तको रूपमा एक श्रमणलाई देख्नुभयो । यसरी कुनै एक श्रमणलाई देख्नु पाउनु पनि कुनै नयाँ अनुभव मान्न सकिन्न । किनभने भिक्षाटनको लागि राजमहल परिसरमा आइरहेका श्रमणहरूलाई उहाँले पहिला पनि देख्नु भएको थियो होला । उहाँका परिवार श्रमण परम्पराका राजपरिवार थिए । श्रमणहरूलाई भिक्षाटन दिनु उहाँहरूको सहज

(क्रमशः १४ पेजमा हेर्नुहोला)

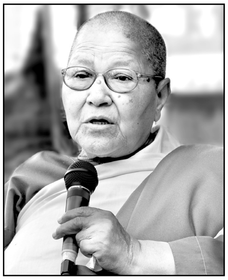

भिक्षुणी धम्मवती

स्नेही छोरी (उपन्यास)

भिक्षुणी धम्मवती गुरुमांको जीवनमा आधारित

५. यात्रारम्भ

लेखक- **वर्मी भिक्षु र वे थ्वं महास्थविर**

नेपालभाषा अनुवाद- **भिक्षु ज्ञानपुर्णिक**, *नेपालीभाषा अनुवाद-* **मोतीकाजी शाक्य**

जेठ शुक्लपक्ष नहुँदै मनसूने झरी शुरू भएको थियो । अघिल्लो दिन दिउँसो देखि परिरहेको पानी बीचमा एक-दुई पल्ट केही क्षणकालागि थामिएको भएतापनि सम्पूर्ण आकाशमा काला बादलहरू लगातार मडारिएका थिए । मध्यरात पछिको चिसो हावा बहन थालेको धेरै बेर भइसक्दा पनि काला बादलहरू नछाँटिएकाले फेरि फेरि पनि पानी पर्न थालिरहेको थियो । जेठ महिनाका गरमी रातहरू छलेर आउने यस्ता शितल रातहरू सबैका लागि मस्त निदाउने समय भएता पनि रातको दुई बजेतिर खाटमा पल्टिएकी गणेशकुमारी अझै कोल्टो फेरिरहेकी थिई । ऊ निदाउने तरखरमा होइन बरू खाटबाट उठ्ने समयको प्रतिक्षामा छटपटिरहेकी थिई । त्यो उसको यात्रारम्भ हुने दिन थियो । त्यही दिन बिहान सबेरै उसका सहयात्रीहरू– मनोहरादेवी शुभलक्ष्मी र उनीहरूकी आमा, लक्ष्मीमाया मोटर लिएर उसलाई र उसका माहिला दाजु मानकाजीलाई लिन आउँदै थिए । आफूहरूकासाथमा लैजानु पर्ने सम्पूर्ण सामानहरू सहित उनीहरू दुबै जना मोटर आउने बित्तिकै घरबाट निस्कन तयार भइराख्नुपर्ने थियो । त्यसैले नै ऊ त्यसरी छटपटिरहेकी थिई ।

वातावरण सुनसान थियो । झमझम परिरहेको पानी र सिरसिर बहिरहेको चिसो हावाको कारण टोलभरका भूस्याहा कुकूरहरू पनि थुतुनो लुकाई सुतिरहेका थिए । बिहानको तीन बजिसक्दा पनि कुखरा बासिएको सुनिएको थिएन । वातावरणमा मसानमा जस्तै कहाली लाग्दो निशब्दता छाएको थियो । तर गणेशकुमारी यस किसिमको निशब्दता देखि होइन, बरू कसैले यस्तो वातावरण बिथोलिदेला भन्ने आशङ्काले डराइरहेकी थिई । झण्डै घण्टाभर अघि उसको जेठोदाजुले खोकेको आवाज सुनिएको बेलामा उसको मुटु नै ढुक ढुक गरेको थियो । भगवानसँग त्यसबेला उसले हजार पुकार गरेकी थिई, उसको जेठो दाजु उठेर नआवोस् भनेर । तर अहिले धेरै समयदेखि उसको जेठो दाजुको कोठातिरबाट फेरि केहि पनि आवाज आएको सुनिएको थिएन । शायद उसको जेठो दाजु अहिले गहिरो निद्रामा सुतिरहेको थियो ।

कोठाको भित्तोमा झुण्डयाइएको भित्ते घडीले टाङ्ग... टाङ्ग... तीन हानीसकेपछि गणेशकुमारीले चाहेर पनि फेरि ओछ्यानमा रहिरहन सकेन । ऊ ओछ्यानबाट ओर्लेर कोठाको बत्ती नबालिकनै बिस्तारै कोठाबाट बाहिर निस्की । अँध्यारोमा छामछुम गरेर नै उसले बिहानको नित्यकर्म सिध्याई । अनिपछि कोठामा पसेर लुगा फेरी । अघिल्लो रातमा उसको जेठोदाजु सुत्न गइसकेपछि उसले आफैले जोरजाम गरेका सानो सन्दूक, हातेझोला र अन्य महत्त्वपूर्ण कागज तथा पैसा हाल्ने सानो झोला आदि उसका ती व्यक्तिगत सामानहरू उसले एकपल्ट छामेर हेरी । ती सबै यथावत नै थिए ।

उसका ती व्यक्तिगत सामानहरू बाहेक अरू सबै सामानहरू उसको माहिलोदाजु मानकाजीले मिलाइसक्नु पर्ने थियो । तर अबेर रातीसम्म पनि ऊ आफू जेठो दाजुसँग कुरागर्नमा अलमलिनु परेकोले माहिलोदाजुले ती सबै सामान मिलाइसकेको थियो कि थिएन उसलाई केही थाहा थिएन । त्यसैले उसले माहिलोदाजुलाई पनि उठाइहाल्ने विचार गरी । माहिलोदाजुलाई उठाउन ऊ माहिलो दाजुको कोठातिर लागेकी मात्र थिई, बाहिर मोटर ल्याएको जस्तो आवाज सुनियो । झमझम परिरहेको पानीको आवाजले मोटरको आवाजलाई निकै दबाएको थियो । एक किसिमले त्यो पनि बेसै भएको थियो ।

गणेशकुमारी छिटो छिटो घर बाहिर निस्की । आफ्नो घरदेखि अलि पर अडयाइएको मोटरबाट कोही निस्कन्छ कि भन्ने आशाले ऊ एकैछिनसम्म पर्खिरही । तर मोटरबाट कोही पनि निस्केन । त्यसैले ऊ आफै पानीमा रुझ्दै मोटरनेर गई । मोटर भित्र अँध्यारो भएकाले मोटरमा को को थिए ठम्याउनु कठीन थियो । त्यसैले

उसले दबेको स्वरमा आवाज दिई– "लक्ष्मी ! ... ए, लक्ष्मी ! ..." – तर उसको सारै मसिनो स्वर बर्षाको गर्जना भित्र त्यसै बिलाएको थियो । त्यस वास्तविकताको चाल पाउन नसकेकी गणेशकुमारीले आफू झुक्किएर अर्काको मोटरनेर आइपुगेकी रहेछु भनी सम्झी यसरी झुक्किएकीमा लज्जित भई । साथै अलिकति सशङ्कित पनि भई । त्यसैले उ फरक्क फर्कन लागी । ठीक त्यही बेला उसको आवाज नसुनेपनि उसलाई मोटरनेर आएको देखेकी शुभलक्ष्मीले मोटर भित्रैबाट भनी– "चाँडो गर गणेश ! ... तिमीहरूको सामान ... अनि मानकाजीदाई खोई नि ?"

शुभलक्ष्मीको चिरपरिचित स्वर सुन्न पाउँदा गणेश कुमारी खुशीले प्रफुल्लित भई । उसले तुरन्तै जवाफ दिई – "एक छिन पर्ख लक्ष्मी ! म त तिमीहरू आएका हौ, होइनौ मात्र हेर्न आएकी । हामी अब आइहाल्छौं ।"

यति भनी ऊ हतार हतार घरतिर फर्की । घरभित्र पस्दा मात्र उसले थाहा पाई मोटर आउँछ कि भनेर ऊ जति उत्सुक भएर पर्खेर बसेकी थिई त्यतिकै बेचैनीसित पर्खिरहेको थियो उसको माहिलो दाजु मानकाजी पनि । उसको माहिलो दाजु आफूले जोरजाम गरेका सम्पूर्ण सामानहरूमध्ये सके जति आफैले बोकी अरू बाँकी सामान घरको नोकरलाई बोकाएर भऱ्याङ्गबाट झरिरहेको थियो । गणेशकुमारीलाई देख्ने बित्तिकै मानकाजीले उसँग बिस्तारै सोध्यो– "उनीहरू आएका हुन् के ?"

आफ्नो माहिलो दाजु आफूभन्दा पहिले नै तयार भएर ओर्लेको देख्दा गणेशकुमारीको मन ढुक्क भयो । उसले खुसी भएर जवाफ दिई– "हुन् । उनीहरू नै आएका हुन् । छिटो, तर बिस्तारै जानुस् । ठूलो दाजुले चाल पाउला ।"

"ठीक छ । त्यसो भए म जाँदै गर्छु । तिमी पनि चाँडो आउनु । धेरै बेर अलमलिनु ठीक छैन ।"

गणेशकुमारी र मानकाजीले जोरजाम गरेका सम्पूर्ण सामानहरू पाँच मिनेटमै मोटरमा लादिए । तर त्यसपछि एउटा समस्या उठ्यो । बिदाबारी लिन आमालाई उठाउने कि नउठाउने भनेर । जाने बेलामा आमासँग बिदावारी लिने बारे गणेशकुमारीले पहिले केही पनि सोचेकी थिइन । अहिले हिंड्नै लाग्दा मात्र उसले झल्यास्स सम्झी । त्यसैले ऊ मोटरमा बस्न नगइकन अक्कमक्कमा परिरही । उसको त्यो अलमलाई देखेर शुभलक्ष्मीले कोटचाई– "आउ, गणेश ! किन जाने बेलामा अलमलिरहेकी छचौ ? बियाँलो नगर !"

"आमासँग बिदावारी हुन पाएको छैन । उहाँ उठेर पनि आउनुभएन । उठाउन जानलाई पनि आमासँगै कान्छो भाइ मोतिकाजी पनि सुतिरहेको हुनाले ऊ बिउँझेर रोइदिएमा बित्यास पो पर्ने हो कि भन्ने डर भइरहेछ । यसरी दोधारमा परिरहेकी छु ।"

गणेशकुमारीले सोचेकी नभएतापनि उसकी आमाले यसबारे पहिले नै सोची, मानकाजीलाई राम्ररी सम्झाइ सकेकी थिई । गणेशकुमारीले भने झैं ऊ सँगै सुत्ने चार वर्षको कान्छो छोरो मोतिकाजी बिउँझेर रोइदेला भन्ने डरले अथवा छोरीलाई बिदाई गर्ने बेलामा आफ्नो विह्वल मन थाम्न नसकिएला भन्ने डरले होला, हिराथकूँले मानकाजीलाई के सम्झाएकी थिई भने उनीहरू घरबाट निस्कने बेलामा ऊ आफै उठेर नआएमा उसलाई उठाइरहनु पर्दैन, नउठाइकन नै जानु । त्यसैले मानकाजीले गणेशकुमारीलाई सो कुरो जानकारी दियो । – "हामीहरू जाने बेलामा उहाँ आफै उठी आउनु नभएमा, उठाइरहनु पर्दैन, नउठाइकन नै जानु भनेर हिजो राती नै मलाई सम्झाउनु भएको थियो आमाले । अहिले उहाँ उठी आउनु भएन । त्यसैले अब नअलमलिऔं, गइहालौं ।"

दाजुको कुरा सुनेर गणेशकुमारी निकै दुःखी भई । अति बोझिल मनले घरतिर फर्केर उसले मनमनै आफ्नी स्नेही आमासँग बिदाइ मागी । अनि गहभरि आँसु पारेर विवश रूपमा मोटरभित्र बसी । गणेशकुमारी बस्ने बित्तिकै झरर परिरहेको पानीलाई चिर्दै उनीहरूको मोटर गन्तब्य स्थानतिर गुड्न थाल्यो । त्यसबेला बिहानको चार बजेको थियो ।

गणेशकुमारीका लागि चिरस्मरणीय त्यो दिन सन् १९५० मई महिनाको १६ तारिख तद्अनुसार विक्रम सम्वत् २००७ जेठ ३ गते मंगलवार थियो ।

काठमाडौं, ललितपुर र भक्तपुर– नेपालका यी तीन प्रमुख प्राचीन शहरहरू अवस्थित काठमाण्डौ उपत्यका छोडी भारततिर लाग्ने मूलबाटो काठमाण्डौ र ललितपुरको मध्य भागबाट पश्चिमतिर मोडिएको थियो । त्यसैले गणेशकुमारी बसेको मोटरगाडीले केही समयभरकालागि ललितपुरबाट काठमाण्डौ जाने मूलबाटोमा नै गुड्नु थियो । जति जति त्यो गाडी ललितपुरबाट टाढिँदै गयो, त्यति नै त्यस्मा बस्ने सबै

यात्रुहरूको मन हलुङ्गो हुँदै गएको थियो । अगाडिको सम्पूर्ण यात्रा पनि त्यसरी नै निर्बिघ्न सम्पन्न होस्, उनीहरूले मनमनै कामना गर्दै गएका थिए । तर ललितपुरबाट काठमाण्डौ जाने मूल बाटो छाडी भारततिर जाने बाटोमा मोड्न नपाउँदैमा उनीहरू बसेको त्यो मोटरले, काठमाण्डौंबाट ललितपुरतिर बेगले कुद्दै आएको एउटा अर्को मोटरको लागि बाटो छोड्न छेउ लाग्न पर्‍यो ।

त्यसताका काठमाण्डौ उपत्यका तराई क्षेत्रसँग मोटरको बाटोद्वारा जोडिएको थिएन । उपत्यकामा बाहिरबाट सबै पार्ट-पूर्जाहरू खोलेर, पहाडको बाटोमा बोकाएर उपत्यका भित्र ल्याइसकेपछि पुनः जोडजाड पारेर चलाएका, थोरै संख्याका मोटरहरू मात्र थिए । उपत्यका भित्रका सडकहरू मोटर चलाउने हिसाबले होइन, बग्गी चलाउने हिसाबले मात्र बनाएका हुनाले अझै धेरै साघुरा थिए । त्यसरी साघुरो र पानीले भिजेर चिप्लो भइराखेको बाटोमा अपर्झट छेउ लाग्न पर्दा गणेशकुमारी बसेको मोटर झण्डैले सडकबाट तल खेतमा खस्न लागेको थियो । ड्राइभरको होशियारीले मात्र जोगिएको थियो । त्यसरी मुस्किलले मात्र आफ्नो गाडी जोगाउन सकेको त्यो ड्राइभरले आफ्नो गाडी रोकेर पछाडितिर फर्केर अर्को गाडीको ड्राइभरलाई मनपरी गाली गर्न थाल्यो । धन्य अर्को गाडी धेरै अगाडि बढिसकेको हुनाले ती दुई ड्राइभरहरूका बीचमा झगडा पर्ने नौबत भने आइपरेन । तैपनि लक्ष्मीमायाले ड्राइभरलाई अरू बिलम्ब नगरी गाडी अगाडि बढाइहाल्न अनुरोध गरी । लक्ष्मीमायाको अनुरोधमा त्यो गाडी तुरन्तै अगाडि बढ्यो पनि । तर त्यो गाडी अगाडि बढ्न मात्र के बढेको थियो, किन हो कुन्नि, बेतोडले अगाडि बढिसकेको अर्को गाडी फेरी उल्टो चलाई पछाडितिर ल्याएको देखियो । त्यो देख्दा यतातिरको ड्राइभरको मरिसकेको रीस फेरि जुरमरायो । उसले त्यो ड्राइभरसँग बाझ्ने नै सूरले आफ्नो गाडी रोक्न लाग्यो । त्यसरी नाहकमा झगडा हुन लागेको देखेपछि मानकाजीले आफ्नो ड्राइभरलाई आफूहरू कुन उद्देश्यले कसरी आइरहेका छौं भन्ने कुरो याद दिलाएर गाडी नरोकी चुपचाप अघि बढाउँदै लैजान सुझायो । त्यसरी सुझाएपछि गाडी नरोकी अगाडि बढाएको ड्राइभरले यसरी भन्यो– "आज तपाईंको मुख हेरेर त्यो ड्राइभरलाई छोडिदिएँ । नत्र त्यो पाजीको सात पुस्ता देखाइदिने थिएँ । ... ... बेनियमसित गाडी कुदाउने पनि उही, फेरि उही नचाहिंने फुर्ति गरेर गाडी फर्काइरहेको थियो ।"

ड्राइभरको त्यस कुरोलाई सबैले सुन्यानसुनि गरिदिए । किनभने सबैजना एउटा दुर्घटनाबाट बचेकोमा सन्तोषको सास फेर्नमा व्यस्त थिए ।

त्यो घटना घटेको धेरैबेर नहुँदै गणेशकुमारी बसेको गाडी ललितपुरबाट काठमाण्डौ जाने बाटो छोडेर चन्दागिरी पर्वततिर जाने बाटोमा लाग्यो । चन्दागिरी पर्वततिर जाने बाटो कच्चीबाटो थियो । लगातार परिरहेको पानीको कारण त्यो बाटो पुरै हिलाम्मे भइसकेको थियो । बाटोको ठाउँ ठाउँमा ढलहरू खनेर काटिएका पनि थिए । त्यसैले त्यो बाटोमा गणेशकुमारी बसेको मोटर बडो मुस्किलले, सारै ढीलो गतिमा, नागबेली काट्दै अगाडि बढ्नु परिरहेको थियो । घण्टौं लगाएर, चकमन्न उज्यालो भइसकेपछि मात्र त्यो मोटर चन्दागिरी पर्वतको फेदमा पुग्न सफल भयो । मोटरको बाटो टुङ्गिएपछि सबैजना मोटरबाट ओर्ले । सम्पूर्ण सामानहरू पनि मोटरबाट उतारिए । अब अगाडिको बाटो पैदल हिंड्नु थियो ।

पाँचजनालाई महिना दिन खान र बस्न पुग्ने सामान थिए । घटिमा पनि चारजना भरियाहरू खोज्नु थियो । यस्तो काममा सिपालु मानकाजीले केही समयमै थानकोट गाउँतिरका चारजना भरियाहरू बन्दोबस्त गरेर ल्यायो । पहाडको उकालो बाटो, त्यसमाथि लगातार पानी परिरहेकाले भरियाहरूको गति सारै नै मन्द हुने थियो । तर हिंड्नु पर्ने बाटो कम थिएन । त्यहाँबाट भिमफेदी गढीसम्म सात कोस र भिमफेदी गढीदेखि भिमफेदी बजारसम्म अर्को एक कोस । जम्मा आठकोस हिंडिसकेपछि मात्र भिमफेदी बजार पुगिने थियो । त्यहाँबाट भिमफेदी बजारसम्मको बीचबाटोमा फाटफुट दुईचार घरहरू भएतापनि सुविधाजनक एवम् सुरक्षित बासस्थान भने कतै थिएन । त्यसैले भरियाहरूको भारी मिलाउनमा लागेको मानकाजीले लक्ष्मीमायालाई सम्झायो–

– "फुपू, हिंड्नु पर्ने बाटो निकै लामो छ । त्यस माथि पनि यहाँको ठाडो उकालो चढ्न निकै कठीन छ । त्यसैले तपाईंहरू भरियाहरूलाई पर्खि नरहनुस् । माथितिर जाँदै गर्नुस् । म यी भरियाहरूलाई साथमा लिएर सकभर छिटो आउँदै गर्छु ।

यहाँदेखि भिमफेदी गढीसम्मको बाटो मूलबाटो हुनाकासाथै अरू थुप्रै बटुवाहरू पनि आवत्-जावत् गरिरहेका

हुने हुनाले बाटोमा केही डर छैन । त्यसैले तपाईंहरू सिधै गढीसम्म नै गइरहनुस् । बीच बाटोमा खानपिन गर्न केही खानेकुराहरू र अन्य केही आवश्यक सामानहरू पनि तपाईंहरू आफू साथै लैजानुस् । म तपाईंहरूलाई गढीमा मात्रै भेट्टाउन आउनेछु ।"

मानकाजीको प्रस्ताव सबैलाई उचित लाग्यो । लक्ष्मीमायाका साथै तीनै जना केटीहरूले पनि केही खानेकुराका साथै अरू केही सानातिना हलुङ्गो सामानहरू साथमा लिई अघि बढ्न कम्मर कसे । हिंड्न लागेको लक्ष्मीमायाले मानकाजीलाई सम्झाई– "त्यसो भए हामी जाँदै गर्छौं । हामीहरू तिमीलाई भिमफेदी गढीमा मात्रै पर्खन्छौं । तिमी भरियाहरूलाई साथमा लिई सकभर छिटो आउनु । साँझ पर्नासाथ भिमफेदी गढीको चेकपोष्ट अड्डाले द्वार बन्द गर्छ रे । त्यसैले बियाँलो नगर्नु । जसरी भएपनि चेकपोष्ट अड्डाले द्वार बन्द गरिनुभन्दा पहिले नै भिमफेदी गढीमा आइपुग्नु ।"

यसरी उनीहरू दुई समूहमा बाँडिएर चन्दागिरी पर्वतमाथि चढ्न थाले । गणेशकुमारी र उसका सँगिनीहरू लक्ष्मीमायाको नेतृत्वमा अगाडि बढ्दै गए । त्यसको केही बेरपछि मानकाजीले पनि भरियाहरूलाई साथमा लिएर बिस्तारै चन्दागिरी पर्वतको उकालो चढ्न थाल्यो ।

चन्दागिरी पर्वतको उकालो कहालीलाग्दो उकालो थियो । तर नेपालीहरूका लागि भने त्यो त्यति दुष्कर थिएन । किनभने नेपाल एउटा पहाडी देश हो । यसको दुई तिहाई भन्दा बढी जमीन साना-ठूला पहाड-पर्वतहरूबाट ढाकिएको छ । संसारको सबैभन्दा अग्लो टाकुरो सगरमाथा लगायत संसारभरका जम्मा १८ ओटा अग्ला टाकुराहरूमध्ये १२ ओटा अग्ला टाकुराहरू नेपालमा छन् । पहाड-पर्वतहरू नै नेपालको लागि प्रकृतिको एउटा महत्वपूर्ण वरदान हो । विभिन्न देशका हजारौं यात्रुहरू खालि पर्वतिय सौन्दर्य हेर्ने उद्देश्यले मात्र पनि बर्षेनी नेपालमा आउने गरेका छन् । स्वयम् नेपालीहरू पनि आफ्ना पहाड-पर्वतहरूको मनोरम सौन्दर्यपान गर्न विभिन्न पाखा-पर्वतका उकाली-ओरालीमा हिंड्डुल गर्न रुचाउँछन् । पाखा-पर्वत हेर्ने कम मौका पाउने काठमाण्डौ उपत्यकावासीहरूले पनि, आफ्नो देशको वास्तविक सौन्दर्यको अवबोध गर्न सकोस् भनेर, बुजुर्ग पूर्वजहरूले काठमाण्डौ उपत्यका वरिपरिका अग्ला अग्ला पहाडहरूमा तथा उपत्यकाबाट दुई चार दिनको बाटो परका अनेक पहाडहरूका टाकुरा टाकुरामा पनि विभिन्न चैत्य, मन्दिर, तीर्थ आदि धार्मिक स्थलहरू स्थापना गरेर गएका छन् । अनि प्रत्येक वर्ष निश्चित दिनहरूमा ती स्थानहरूमा जाने पर्व घोषणा गरी काठमाण्डौउपत्यकावासीहरूलाई ती ठाउँहरूमा जाने प्रेरणा दिएर गएका छन् । गणेशकुमारी तथा उसका सँगिनीहरू पनि धेरै पटक बडो उत्साहपूर्वक कतिपय त्यस्ता स्थानहरूमा गइसकेका थिए । चन्दागिरी पर्वतको उकालोमा पनि उनीहरू त्यस्तै जाँगरले चढ्दै जान थाले ।

उनीहरू जाँगरपूर्वक उकालो चढ्दै गएको धेरैबेर नहुँदैमा पहिले थामिएको बर्षा पुनः शुरू भयो । हुन त नेपालमा प्रायः बाह्रै महिनाहरूमा आकल झुकल पानी पर्ने गर्छ । तर जेठको शुरू वा मध्यतिर देखि भदौको अन्त सम्मको अवधिमा नेपालमा विशेषरूपमा पानी पर्छ । यसबेला त्यसरी पानी पर्नाको मूल कारण नेपालको दक्षिण-पूर्वमा अवस्थित बंगालको खाडीबाट नेपालतिर बहने मनसूनी हावाले बोकेर ल्याउने बाफका कणहरू सम्पूर्ण नेपालको उत्तरी भेगमा लम्बिएर रहेको हिमालय पहाडनेरको चिसो वातावरणमा पुगेपछि पानीका बुँदाहरूमा परिणत हुनु हो । त्यसताका त्यसरी पर्ने पानीलाई मनसूने झरी भनिन्छ । नेपालमा त्यो मनसूने झरी कहिलेकाहिं सात दिन सात रातसम्म पनि अविरल, तर मन्द गतिमा सिमसिम परिरहने हुन्छ । फलस्वरूप पानीमा रुझ्नु, पानी परिरहेको बेलामा पनि साविक झैं हिंड्डुल गर्नु र कामकाजमा लाग्नु नेपालीहरूको बानी नै भइसकेको छ । पानी पर्न थालेपनि गणेशकुमारी लगायत अन्य कुनै पनि यात्रुहरूले आ-आफ्नो यात्रा स्थगित गरेनन् । सबै यात्रुहरू आ-आफ्नो छाता ओढी पहिले झैं निरन्तर अघि बढ्दै गए । त्यो पटक परेको पानी शायद फेरि नरोकिने हिसाबले परेको जस्तो थियो, त्यो पानी लगातार परिनै रहचो । पहाडको ठाडो उकालोको कच्ची बाटोमा लगातार पानी परिरहेकाले बाटो झन झन चिप्लो हुँदै गयो ।

लगातार घण्टौंसम्म उकालो चढ्दै गइरहेका यात्रुहरू सबै निकै थाकिसकेका थिए । सबैको सास फुलिसकेको थियो । यात्राको प्रारम्भमा जस्तो सकभर छिटो छिटो उकालो चढ्दै गएर माथि झन माथि पुगी प्रत्येक उचाइको कारण बढी देखिँदै जाने मनोहर दृश्यको अवलोकन गर्ने जाँगर सबै यात्रुहरूमा बिलकुलै

सेलाइसकेको थियो । सबैको एक मात्र लक्ष जसरी हुन्छ त्यो कष्टमय यात्रा टुँग्याएर गन्तव्य स्थानसम्म पुग्नु थियो । सबै यात्रुहरू आ-आफ्नै सुरमा लगातार अगाडिमात्र बढ्दै गइरहेका थिए । सबै यात्रुहरू एकअर्कासंग बिलकुल अपरिचित व्यक्तिहरू झैं चुपचाप, मात्र स्वाँ स्वाँ र फुँ फुँ गर्दै चन्दागिरी पर्वतसित संघर्ष गर्नमा तल्लिन थिए । निरन्तर परिरहेको पानीको कारण बाटो धेरै नै चिप्लो भइसकेको हुनाले सबै जना आ-आफ्नै पाइलो टेकाइ निहार्नमा विवश थिए । प्रत्येक पाइलो राम्ररी हेरी, सोची, कच्ची बाटोको बीच बीचबाट उघ्रिएका ढुङ्गाहरूमाथि टेक्नु थियो । अन्यथा चिप्लो माटोमा चिप्लिएर, एकैपल्ट, आफूले जहाँबाट यात्रा प्रारम्भ गरेको थियो त्यहीं पुगी, लासको रूपमा मात्र होइन, त्यही चन्दागिरी पहाडका अवयवका रूपमा परिणत होइने डर समेत थियो । बाटोको कुनै कुनै भागलाई त प्रकृतिले पाइलो टेक्ने ढुङ्गाहरूसम्म पनि उघ्रन नदिएर झन बढी विभत्स बनाएकी थिई । बाटोमा त्यस्ता भागमा अघि बढ्न साँघुरो बाटोको छेउछाउमा उम्रेका झारपात या बुटचयानहरूको सहारामा चार हातखुट्टाले टेकेर अघि बढ्नु पर्दथ्यो । त्यो क्षण थेरवादी बौद्ध-धर्म अध्ययन गर्ने महान उद्देश्यले घर-परिवार त्यागी आएका, बुद्धका समान वंशका, ती नेपाली छोरीहरूका लागि एउटा कठिन परिक्षाको रूपमा ठडिएको हुन्थ्यो । तर साहसी नेपाली छोरीहरू त्यस कठिन परिक्षामा कतिपनि विचलित भएका थिएनन् । उनीहरू निरन्तर अघि बढ्दै गए । किनभने प्रत्येक एक पाइलो अघि बढाउनु, एक पाइलाले नै आफ्नो गन्तव्य स्थान नजिकिनु, थेरवादी बुद्ध-धर्मको अध्ययन गर्ने आफ्नो लक्ष्यमा पनि एकै पाइलो अघि बढ्नु हो भन्ने कुरो उनीहरूले राम्ररी बुझेका थिए । उनीहरूले निरन्तर संघर्ष गर्दै गए । उनीहरूले लगातार पाइला अगाडि सार्दै लगे ।

सम्पूर्ण आकाश कालो बादलले ढाकेको थियो । सूर्य मात्र होइन सूर्यको किरणसम्म पनि कतै देखिएको थिएन । घडीको सहारा नलिइकन दिन कति बितिसकेको थियो चाल पाउन सम्भव थिएन । समय कुन बेला भइसकेको थियो एकै सुरमा हिंडिरहेका कुनै पनि यात्रुलाई थाहा थिएन । भोकाएर थाकिसकेको पेटले पनि समयबोध गराउन छोडिसकेको थियो । आफूसँगै बोकेको खानेकुरो पनि नखाइकन निरन्तर अगाडि बढिरहेका उनीहरूले भोक र प्यास पनि बिर्सिसकेका थिए । चन्दागिरी पहाडको टुप्पोमा पुगेपछि लक्ष्मीमायाले– “अब यहाँ केही छिन सुस्ताउनु पर्ला । बेस्सरी भोकाएका हौलाउ, केही खानेकुरो पनि खानु पर्ला ।” – भनेपछि मात्र उनीहरूले आ-आफ्नो नाडी घडीमा हेरी समय बोध गर्न थाले । त्यस बेला दिउँसोको एक बजिसकेको थियो । तब मात्र उनीहरूले अनुभव गरे, उनीहरू साँच्चै कति भोकाएका थिए, कति थाकेका थिए । उनीहरूले त्यहाँ केही छिन विश्राम गरी आ-आफूले बोकेको खानेकुरा आपसमा बाँडिचुँडी खान थाले ।

आफ्नो भोक र थकाइ मेटाइरहेको गणेशकुमारीको मन उसको दाजु प्रतिको चिन्ताले व्याकुल भइरहेको थियो । तलबाट भरियाहरूलाई साथ लगाई आइरहेको आफ्नो दाजु देखिन्छ कि भन्ने आशाले प्रत्येक गाँस पछि घाँटी तन्काइ तन्काइकन हेरिरहेकी गणेशकुमारी त्यसरी हेर्दा हेर्दै थाकिसकेकी थिई, तर मानकाजीको भने अझै केही अत्तोपत्तो थिएन । सबैले खाइवरी केहीबेर थकाइ मारिसक्दा पनि मानकाजी आइपुगेन । बीच बाटोमा धेरैबेर पर्खिरहनु ठीक नसम्झेर मानकाजी नआए पनि फेरि यात्रारम्भ गर्ने सुरसार उनीहरूले गरे । किनभने भिमफेदी गढी अझै धेरै टाढा थियो । साँझ नहुँदै त्यो गढी पारगरी भिमफेदी बजारमा गएर बास बस्नु उनीहरूको लक्ष्य थियो ।

अगाडिको बाटो अघि जस्तो कहाली लाग्दो उकालो बाटो थिएन । पहाडको शिखरै-शिखरको बाटो गरी स-साना उकाली-ओराली चढ्दै जानु थियो । अबको यात्रा पहिले जस्तो कठिन हुने देखिएको थिएन ।

त्यो बाटो पहाडी जंगलको बाटो थियो । बाटोभरि जता-ततै साना-ठूला थुप्रै रूखहरू थिए । तर तराईका जंगल झैं घना र दलदलले भरिएको भने थिएन । फेरि धेरै मानिसहरू आउने– जाने मूलबाटो भएका हुनाले बाघ, भालु आदि जंगली जनावरको भय पनि थिएन । पानी नपरी दिएको भए त्यो एउटा मनमोहक बाटो नै हुने थियो । तर पानी परिदिएकाले त्यस ठाउँको रमणीयता मात्र हराएको थिएन । त्यहाँ अर्कै समस्या पनि उत्पन्न भइसकेको थियो । त्यो समस्या थियो जुकाको ।

नेपालको सिमसारमा थुप्रै जुकाहरू हुने हुन्छन् । जुका, यो एउटा परालको त्यान्द्रो जस्तो चेप्तो तर लाम्चो आकारको किरो हो । टाउको र पुच्छरले टेकी अनौठो ढङ्गले हिड्ने यो किरोको गति मन्द हुन्छ । तर

ओसिलो जंगलमा यी किरा जतातर्तै लाखौंको संख्यामा छरिएका हुन्छन् । त्यसरी छरिएका जुकाहरू कुनै न कुनै तरिकाले मानिसको शरीरको स्पर्शमा आउँछन् । कुनै एउटा जुका एकपल्ट मानिसको स्पर्शमा आएपछि त्यो त्यसै लिप्टिरहन्छ र त्यसले मानिसले चालै नपाउने गरेर लगातार मानिसको रगत चुस्न थाल्दछ । त्यसले पायो भने आफ्नो आकार साविक भन्दा चार-पाँच गुणा ठूलो भइसकुन्जेलसम्म पनि मानिसको रगत लगातार चुसिनै रहन्छ । त्यसैले सबै मानिस जुका देखि सतर्क हुने गर्छन् ।

गणेशकुमारीका सह-यात्रीहरूमा जुका देखि सबैभन्दा बढी डराउने मनोहरादेवी थिई । ऊ आफ्नो शरीरमा जुका टाँसिएको देख्ने बित्तिकै निकै आत्तिएर ठूल-ठूलो स्वरले कराउँथिई । अनि उसकी आमा लक्ष्मीमायाले त्यसरी टाँसिएको जुकालाई मुस्किलले तानेर फ्याँकिदिएपछि मात्र ऊ फेरि अगाडि बढ्दथिई । जो सबैभन्दा बढी जुका देखि डराउँथिई त्यसैको शरीरमा बारम्बार जुका टाँसिन आउने भइरहेको थियो । यसरी जुकाको कारण उनीहरूको यात्रा फेरी एक प्रकारले कठिन भइरह्यो ।

तल भुइँमा वा घाँसमा हुने जुका भन्दा माथि रूखमा हुने जुका झन बढी खतरनाक हुन्छ । रूखमा भएको जुका रूख मुनिबाट कुनै मानिस हिडेको चाल पाउने बित्तिकै मानिसको शरीरमा पर्ने गरी प्याट्ट खस्छ । यसरी रूखबाट खसेर जीउमा पर्ने जुकाले मानिसको टाउको, कान, घाँटी आदि आफूले नदेख्ने ठाउँमा बसी धेरैबेरसम्म रगत चुसिरहने डर हुन्छ । त्यसैले बाटोको छेउमा रूख देखिएमा माथि रूखबाट खस्ने जुकालाई हेर्दै अगाडि बढ्नु पर्ने अथवा सम्भव भए त्यो रूख छल्ने गरी घुमेर जानु पर्ने भएको थियो ।

यसरी घण्टौं जुकाको झंझट व्यहोर्दै अगाडि बढेर गएपछि मात्र बल्ल त्यो जंगलको बाटो समाप्त भयो ।

जंगलको बाटो सकेर केहीबेर अगाडि बढेपछि ठाडो ओरालो ओर्लनु पर्ने बाटो आएको थियो । ठाडो उकालो चढ्दा कठिन भएको थियो भने अब ठाडो ओरालो ओर्लंदा झन जोखिमपूर्ण भयो । उकालो उक्लँदा आफ्नो जीउ माथि तान्नु मात्र कठिन भएको थियो । तर अब ओरालो झर्दा आफ्नो जीउ अगाडि बढाएर फेरि थाम्नु पनि परेको थियो । पानीले भिजेर चिप्लो भइसकेको ठाडो ओरालो बाटो झर्दा जिउ थाम्नु सारै नै जोखिमपूर्ण भयो । प्रत्येक पाइलो पूरै स्मृतिपूर्ण ढङ्गले सँभाली सँभालिकन मात्र सार्नु परेको थियो ।

त्यस चिप्लो र ठाडो ओरालो बाटोमा एक पाइलो चिप्लनुको अर्थ सिधै तल पहाडको खोँचमा, कलकल आवाजले मात्र आफ्नो अस्तित्वको बोध गराइरहेको खोल्सोमा पुगी, विसर्जन हुनु थियो । तर ती नेपाली केटीहरूले त्यहाँ पनि कति हरेस खाएनन् । तिनीहरू निरन्तर अगाडि बढ्दै गए । आफ्नो लक्ष प्राप्तिका लागी उनीहरूले लगातार संघर्ष गर्दै गए । ■

(क्रमशः अर्को अङ्कमा)

आवरण चित्र परिचय

गृहस्थ धर्म थियो । तर यस तिव्र संवेगले भरिएको मानस्थितिको कारण उक्त श्रमणसंग भेटेपछि राजकुमारले जन्म मृत्युको भवचक्रबाट छुटकारा प्राप्त गर्नका लागि उपाय खोज्ने निश्चय गर्नुभयो । घरभित्र रहेर यस ज्ञानको खोजीमा लाग्न सम्भव छैन । घर त्याग गरेर नै यसको खोजी गर्नु पर्नेछ भनी सोच्नु भयो ।

यी चार निमित्तहरूको वास्तविक महत्व यही देखिएको छ । पहिलो तीन निमित्तहरू जरा, व्याधि र मृत्युले उहाँको मनमा गहिरो संवेग उत्पन्न गरायो । त्यसैले यी ३ वटा निमित्तहरूलाई “संवेग - निमित्त” भन्न सकिन्छ ।

चार नम्वरको निमित्तलाई “पधान-निमित्त” भन्न सकिन्छ । किनभने यही निमित्तले घर त्याग गरी मुक्ति अवस्था प्राप्त गर्नको लागि तपस्या एवं ध्यान भावना कार्यमा लाग्न प्रमुख रूपले तत्पर गरायो । मुक्ति अवस्था प्राप्त गर्न परिश्रम गर्ने निर्णय लिन लगायो ।

राजकुमार सिद्धार्थले यी चार निमित्तहरू आफ्नो जीवनमा प्रथम पटक देखेको भनिएकोलाई विश्वास गर्न नसके पनि यसमा यी चारवटै निमित्तहरू एकै दिनमा क्रमशः देखेको कारणले पनि उहाँलाई अभिनिस्क्रमण अर्थात् गृहत्याग गर्न अभिप्रेरित गरिएको घटनालाई हामीले बुझ्न सकिन्छ । त्यसैले भनिएको छ –

निमित्ते चतुरो दिस्वा, अस्सयानेन निक्खमिं

(बुद्धवंसपालि, २७.१६, गोतम बुद्धवंसो)

चार निमित्तहरू देखेर, घोडा चढेर घर त्यागे ।

■

तथागतयागु स्वीनिता महापुरुषलक्षण उत्पन्नया कारण व फल

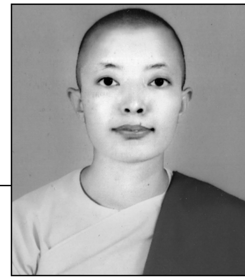

✍ **कुसलञाणी गुरुमां**, रत्न विपश्यना विहार

संसारय् न्ह्यागुं उत्पत्ति व विनाश जुईगुया छुं नं छुं कारण दयाच्वनी । उगु कारण व कार्य धर्मं हे संसार दिपाः मदयेक न्ह्यानावंच्वनी । सुं छम्ह द्यः वा सृष्टिकर्ताया कारणं थुपिं दया वःगु व मदया वंगु मखु । महापृथ्वी निसें कया अति सुक्ष्म कणतकं हे अथें अथें दया वंगु मखु । सम्बन्धित कारणंयानाः हे सम्बन्धित कार्य वा फल धर्म उत्पन्न जूगु खः । प्राणीपिनिगु हिसाबं स्वेबलय् न्हापां-न्हापांयागु जन्मय् याना वःगु भिं व मभिं कर्मं प्रतिसन्धि व प्रवृत्तिफल प्राप्त जुईगु खः । प्रतिसन्धि ल्युं प्रवृत्ति फल कथं जन्म जन्मान्तर भवचक्रय् चाहिला च्वंतले ल्यू-ल्यू वयाः कर्मफल वा विपाक भोगयाना च्वने मालीगु खः ।

भगवान बुद्धयागु जीवनयात अध्ययन याना वनीगु झ्वलय् प्रतिसन्धि ग्रहण निसें महापरिनिर्वाणतक हे अद्भूत, आश्चर्यया घटनात यक्व खनेदु । गुकियात ऐतिहासिकता व श्रद्धाभावं विश्वास यायेमाः । जातक अट्ठकथाय् वया च्वंगु कथं वसपोल माँया गर्भय् प्रतिसन्धि ग्रहण याःगु क्षणय् छगूपाखं हे फुक्कं झिद्वः लोकधातु सन, कम्प जुल, खात । झिद्वलं चक्रवालय् अप्रमाण जः फइले जुल । उगु जःया श्री प्रभा स्वयेगु इच्छा जूगुथें काँपिनि मिखां खन, ख्वाँय्पिसं सः ताल, लाता पाकः तय्सं बांलाक खँ ल्हात, धुसिलूपिं तप्यंक वन, खुत्यांपिं तुतिं चुया वन, झ्यालखानाय् कुनातःपिं सकलें झ्यालखानाया बन्धनं मुक्त जुल, फुक्क नरकय् मिं सित, प्रेततय् पित्याःप्याचाःगु तन, पशुपंक्षीतय् भय मजुल, सर्व सत्वपिनिगु ल्वय् लन आदि अद्भूत स्वीनिगु पूर्व निमित्त प्रकट जुल । वसपोल भगवान बुद्ध पुष्पनक्षत्रय् स्वाँया पुन्हि शुक्रबार लुम्बिनी सालोद्यानय् स्वीनिता लक्षणंयुक्त जुया जन्म जुया बिज्यात ।

वसपोल जन्म जुया बिज्यागु न्यान्हू दिंनसं सच्छि व च्याम्हः ब्राह्मणपिं मध्ये च्याम्हः राम, धज, लक्खण, मन्ती, भोज, सुयाम, सुदत्त, कोण्डञ्ञ ब्राह्मणं वसपोलयागु शारीरिक लक्षण परिक्षण यानाः भविष्यवाणी यात । न्ह्य्म्हं ब्राह्मणं पिंसं चक्रवर्ती जुजु जुई धकाः धाल । उकी मध्ये दकलय् कोकालीम्ह कौण्डन्य ब्राह्मणं जक छगू पत्तिं धःस्वाकाः सर्वज्ञ बुद्ध जुया बिज्याई धका भविष्यवाणी यात । चक्रवर्ती जुजु व सर्वज्ञ बुद्धया स्वीनिता लक्षणं युक्त जुसाः नं भगवान बुद्धया मूर्ति सिनं थें च्वना च्वंगु (**उध्वग्रिलोम**) जःपाखें चाहिला च्वनी धाःसा चक्रवर्ती जुजु पिनी देपाः पाखें चाहिला च्वनीगु खः । वसपोल याके स्वीनिता महापुरुष लक्षण नापं चय्गू अनुव्यञ्जन लक्षणं सम्पन्न जुया बिज्याना च्वन । गुलिं मनुते वसपोलया स्वीनिता लक्षणया बारे शंका एवम् विश्वास याये थाकुया च्वंगु खने दु । बुद्धकालीन समयलय् हे ब्रह्मायु ब्राह्मणं सम्यकसम्बुद्धया लक्षणयात परिक्षण यायेत उत्तर मानवकयात छ्वया न्हय्ला दुने बुद्धया किपालु थैं लिउ लिउ वना बाँलाक अध्ययन अनुसन्धान यानाः लक्षणय् विश्वस्त जुल ।

जातक अट्ठकथाय् यशोधरा देवी थःह ७ दँ दुम्ह राहुल कुमारयात भगवान बुद्धया रूप काययया वर्णन नरसीहगाथाय् १० गाथाद्वारा कना बौ म्हसिका बिज्याना तःगु दु । "सिनिद्धनीलमुदुकञ्चितकेसो, सूरिउनिम्मलतलाभिनलाटो ... **एस हि तुय्ह पिता नरसीहोति**" उगु गाथाय् स्वीनिगू लक्षण फुक्क लाः दुथ्यानां च्वंगु मदु । अथे नं भगवान बुद्धया देह गुणयात पद्यमय कथं वाचन यानातःगु खने दु । नेपाल भाषाया ख्यलय् कविवर चित्तधर हृदयज्युं सुगतसौरभ महाकाव्यय् शाक्यमुनि शीर्षकय् चिना तःगु तसकं ल्वकंह्वागु मे "तारागणया **मध्ये शशि थे ... सीकि पुत्ता छं बौ हुंम्ह**" पालि गाथाया लिधंसा कयाः हे चिना तःगु खने दु । वसपोलयात जीवमानकालय् स्वय् मखंसा वसपोलयागु उद्देश्य तयाः देयेका तःगु थी थी मूर्ति झीगु न्ह्यने खनी दया च्वंगु दु । संसारय् देश-देशअनुसार फरक फरक छाँतं दना, फ्यतुना, गोतुला बिज्याना च्वंगु भगवान बुद्धया मूर्ति

यक्व दु । उगु मूर्ति वसपोलया स्वीनिता लक्षणया छुं छुं लक्षण जक खने दु ।

दीघ निकाय पाथिकवग्गया लक्खणसुत्तय् भगवान बुद्धं श्रावस्ती जेतवन विहारय् च्वनाच्वंगु इलय् भिक्षुपिन्त सम्बोधन यानाः धया बिज्यात– "भिक्षुपिं ! महापुरुषया स्वीनिता महापुरुषलक्षण दु, गुकिं सम्पन्न जूम्ह महापुरुषया निगू गति जक दई मेगु दैइ मखु । यदि छेंय् च्वन धाःसा, धार्मिक, धर्मराजा, प्यंगूद्वीपया विजेता, जनपद स्थायित्व थ्यम्हं, न्हेगू रत्न सम्पन्नम्ह जुजु चक्रवर्ती जुइ । उवलय् थुपिं न्हेगू रत्न दइ, उपिं खः चक्ररत्न, हस्तिरत्न, अश्वरत्न, मणिरत्न, स्त्रीरत्न, गृहपतिरत्न व परिणायकरत्न हे न्हेगू खः । द्वछि मयाक उया शुरवीर, मेपिं सेनापिन्त मद्दनयाये फुपिं पुत्रपिं दइ । वं थ्व पृथ्वीयात समुद्र तक दण्ड व शस्त्र विना धर्म विजय याना च्वनी । यदि छयेँ तोता त्यागी जुया प्रव्रजित जूसा, लोकयागु आवरण हटे याइम्ह अरहत् सम्यकसम्बुद्ध जुया बिज्याइ ।"

दुण्ड बहादुर बज्राचार्यया दीघ निकायया अनुवादया लिधंसा कया बोधिसत्वयागु छु छु कर्मयागु कारणं छु छु लक्षण प्राप्त जुगु खः नापं लक्षणं बिइगु फल छसिकथं क्यना यंके –

१. **सुप्पतिट्ठितपादालक्खणं** (**सुप्रतिष्ठित पाद लक्षण**)

तथागतं पूर्वजन्मय् न्हापा **मनुष्य जुयाः कुशल धर्मय् स्थिर जुयाः शरीर पाखें सुचरित्र**(**ज्या**), **वचन पाखें सुचरित्र**(**खँ**) **व मनं सुचरित्र**(**बिचाः**) **याना दान विभाजन यानाः, शील समादान यानाः, उपोसथ व्रत च्वनाः, मांबौ, श्रमणब्राह्मणपिं, कुलय् थकालिपिंत हनावना यानाः भिंभिंगु कुशल धर्मय् क्वातुका च्वना खः ।** वसपोलं उगु पुण्य कर्म याना मुंकातःगु पूर्ण विपुलतां शरीर तोताः सिइ धुंकाः सुगति स्वर्गलोकय् उत्पन्न जुल । वसपोल अन मेपिं देवतापिं स्वयाः आपाः भिता दिव्य आयु, वर्ण, सुख, यश, आधिपत्य, रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्श दइगु खः । वसपोल अनं च्यूत जुयाः थन (थुगु लोकय्) वयाः थुगु समान महापुरुष लक्षण लाभयाना बिज्यात - **सुप्रतिष्ठित पालिं दई । माथं वंक भूमिस पला तई, माथं वंक पला ल्ह्वनी, पालिं समान रूपं भूमिया फुक्व थासय् स्पर्शित जुई ।** थुजागु लक्षणं सम्पन्न बुद्ध जुया बिज्यात धाःसा दुनेया शत्रु, अमित्र, राग, द्वेष, मोह तथा श्रमण, ब्राह्मण, देव, मार, ब्रह्मा अथवा संसारय् सुनं मेपिं विरोधी बाह्य शत्रुद्वारा अजेय जुया बिज्याना च्वनी ।

२. **पादतलचक्कलक्खणं** (**पालितःलय् चक्र लक्षण**)

तथागतं पूर्वजन्मय् **न्हापा मनुष्य जुयाः बहुजनया निर्तिं सुख ब्यूम्ह खः ।** (वसपोलं) **उद्वेग, चञ्चलता व भवयात हटे यानाः, धार्मिक खायात रक्षा यायेत विधान याना विधिपूर्वक परिवार सहित दान बिल ।** वसपोलं उगु पुण्य कर्म याना मुंकागु विपुलतां शरीर तोताः सिइ धुंकाः सुगति स्वर्गलोकय् उत्पन्न जुइ... वसपोलं अनं च्यूत जुयाः थन वयाः थुगु महापुरुष लक्षण लाभयाना बिज्याई । **पालितःलय् सहश्र चक्र दुगु दुने पिनेया घेरा चिं व नाभि सहित सर्व प्रकारं परिपूर्णगु मिलेजूगु चिं दुगु चक्र दुगु थुजागु महापुरुष लक्षण प्राप्त याना बिज्याई ।** अरहत्त सम्यकसम्बुद्ध जुया बिज्यात धाःसा महापरिवार लाभ याना बिज्याई । गथेकि -भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक, उपासिका, देव, मनुष्य, असुर, नाग, गन्धर्व ।

३-५ **आयतपण्हितादितिलक्खणं** (**तगोगु ग्वालि आदि लक्षण**)

तथागतं पूर्वजन्मय्न्हापा **मनुष्य जुयाः प्राणी हिंसा विरक्त जुया च्वंम्ह खः । दण्ड रहित व शस्त्र रहित कृपालु, लज्जालु, दयालु व सकल प्राणीपिं प्रति हितानुकम्पी जुया च्वनी ।** वसपोलं उगु पुण्य कर्म यानाः मुंकागु विपुलतां शरीर तोताः सिइ धुंकाः सुगति स्वर्गलोकय् उत्पन्न जुइ...वसपोलं अनं च्यूत जुयाः थन वयाः थुगु स्वंगू महापुरुष लक्षण लाभयाना बिज्याई - **तगोगु, चकंगु परिपूर्णगु ग्वालि दीर्घाङ्गुलि व धुसि मलूगु तप्यंगु तहाकगु शरीर ।** सुनं श्रमण, ब्राह्मण वा मार ब्रह्मा सुनानं थ्वं लोकय् वसपोलयात स्याये फइ मखु । बुद्ध जुयाः थुजागु लाभ याना बिज्याई ।

६. **सत्तुस्सदतालक्खणं** (**न्हेगू विपुलता लक्षण**)

तथागतं पूर्वजन्मय् न्हापा **मनुष्य जुया बाँलागु व प्रणीतगु स्वादिष्टगु खाद्य, भोजन दान बिइम्ह खः ।** वसपोलं उगु पुण्य कर्म याना मुंकागु विपुलतां शरीर तोता सिइ धुंका सुगति स्वर्गलोकय् उत्पन्न जुइ... वसपोलं अनं च्यूत जुया थुगु महापुरुष लक्षण लाभ याइ - **न्हेगू विपुलता जुइ** । प्रशस्त बाँलागु, प्रणीतगु स्वादिष्ट खाद्य, पेय्य...भोजन लाभ याना बिज्याइ । बुद्ध जुया थुजागु लाभ याना बिज्याइ ।

क्रमश :

धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र-म्हसीका

✍ तारा केशरी ढुंगाना

सिद्धार्थ गौतम सम्यक सम्बुद्ध ज्वीत प्यंगु असंख्य व छगू लाख कल्पतक पारमी पूवंका बिज्यात । वसपोल बोधिज्ञान लाभयानाः बुद्धगयाया परिसरे न्ह्यन्हु न्ह्यन्हु न्ह्यथाय् च्वनाः बोधिज्ञानया विषये अझ गम्भिर रूपं चिन्तन मनन यानाच्वना बिज्यात । थुकथं पीगुन्हु बिकाः थम्हं प्राप्त याना बिज्याःगु ज्ञान सुयात कनेमाली धकाः बिचाः याचाः ध्यान चक्षुं स्वया बिज्याःबले वसपोलयात न्हापा समथ ध्यान बारे ज्ञान बिया बिज्याःपिं आलारकालाम व उदकराम पुत्रपिं देहावसान जुयाः नं अरूप ब्रह्मलोकय् जन्म ज्वी धुंकूगु सीका बिज्यात । अरुप ब्रह्मलोकय् न्हाय्पंया अनुभव हे मदुथाय् ज्ञान कंवनाया छुं महत्व मदुगुलिं हानं वसपोलं स्वया बिज्याःबले वसपोलया न्हापाया पासापिं पञ्ञ भद्रवर्गियपिं खंकाबिज्यात । वसपोलपिं उगु इलय् वाराणसीस्थित सारनाथया ऋषिपतन मृगदावनय् च्वनाच्वंगु सीकाः वसपोलपिन्त थुगु ज्ञान कनेत भगवान् बुद्ध अन बिज्याःगु जुयाच्वन । भारत देशया पुलांगु धापू अनुसार पट्टन धयागु बन्दरगाहयात धाय्गु चलन जुयाच्वन । बन्दरगाह धयागु थासय् सामान व मनूत क्वकाइगु थाय् खः । समुद्र सिथय् जक मखु शहरी इलाकाय् नं पट्टन नांतयातःगु दु ।

अथेह प्रत्येक बुद्धपिं आकाशमार्ग बिज्यानाः थुगु थासय् कुहाँ बिज्याःगु थाय् जुयाः नं ऋषिपतन धाःगु धकाः ग्रन्थय् उल्लेख जुयाच्वंगु खनेदु । थुगु ऋषिपतन पवित्रगु थाय् जुयाच्वन । उगु इलय् ऋषिपिं वयाः तपस्या याइगु थाय् नं जुयाच्वन । उगु थासय् मृगतय्त अभयदान बियातःगु जूगुलिं थुगु थाय्यात मृगदावन धका धयातःगु दु ।

भगवान् बुद्धं सारनाथया ऋषिपतनय् च्वनाबिज्याःपिं कोण्डञ्ञ, वप्प, भद्दिय, महानाम व अस्सजित नांया न्याम्ह व्यक्तिपिं पञ्चभद्रवर्गियपिन्त वसपोल प्राप्त याना बिज्याःगु ज्ञान कनेत अन थ्यंकः बिज्याःबले पञ्चभद्रवर्गियपिन्सं वसपोलयात स्वागत मयाय्गु ग्वसाः ग्वयाच्वंगु जुयाच्वन । छायधाःसा सिद्धार्थ कुमारं खुदंतक दुष्कर चर्या यानाबिज्याःबले अपो यानाः नसा मनसे दयालानाः ध्यान च्वनेगुली तिबः बिया बिज्याःगु खनेदु । थुपिं पञ्चभद्रवर्गियपिं नं द्यांलानाः ज्ञान प्राप्त ज्वी धयागु अन्ध मान्यता तयाच्वंपिं जुयाच्वन । तर जब सिद्धार्थं द्यांलानाः, शरीरय् पीडा बियाः ज्ञान लाभ ज्वी धयागु धारणा मिथ्या खः धयागु सिल, अले वसपोलं आहार भपिया बिज्यात । थ्व दृश्य खंपिं पञ्चभद्रवर्गियपिन्सं सिद्धार्थ कुमार नसा नय् गुली भुलेजुल । द्यांलानाः ला प्राप्त याय् थाकुगु ज्ञान नयगुली भुलेजुम्हस्यां गनं प्राप्त याय् फै ? आः सिद्धार्थया ल्यू ल्यू वनाः सेवा यानाया छुं महत्व मदु धकाः न्याम्हस्यां नं सिद्धार्थ कुमारयात त्याग यानाः त्वःता वंपिं जुयाच्वन । उके इमिसं सिद्धार्थ कुमार इमिथाय् बिज्याःसां वास्ता मयासे उपेक्षा भाव याय्गुधकाः ग्वसाः ग्वयाच्वंपिं इमिसं भगवान् बुद्ध न्ह्योने बिज्याःबले वसपोलया तेज दुगु ख्वाः खनेवं सुंक च्वनाच्वने मफुत । इपिमध्ये गुम्हस्यां भगवान् बुद्धया पात्रकाल, गुम्हस्यां फय्तुका वसपोलयात तुती सिकल । गुम्हस्यां चकटी हयाः चकटी लानाबिल । थुकथं वसपोलयात याय्माःगु सत्कार क्वचाय्कल ।

उपिं न्याम्हसित नं वसपोल सम्यक सम्बुद्ध जुया विज्याय् धुंकूगु जानकारी बियाबिज्यासे छसीकथं चतुआर्य सत्य बारे विस्तृत कनाबिज्यात ।

१) दुःख सत्य २) दुःख समुदय सत्य

३) दुःख निरोध सत्य

४) दुःख निरोधगामिनि प्रतिपदा आर्यसत्य

(१) दुःख सत्य –

संसारय् जन्म काय्वं हे च्यागू प्रकारया दुःखं ल्यूवई । इपिं थुकथं दु –

क) जातीपिं दुःखा - जन्म काय्गु हे दुःख खः ।

ख) जरापिं दुःखा – रोगं कय्काच्वनेमाःगु नं दुःख खः ।

ग) व्याधिपिं दुक्खो – वृद्ध वृद्धा जुयावगु नं कय्काच्वने मा:गु नं दु:ख ख: ।

घ) मरणम्पि दुक्खं – सीमागु नं दु:ख ख: ।

ङ) अप्पियेहि सम्पयोगो दुक्खो – मयोपिं नाप ह्वनाच्वने मा:गु नं दुक्ख ख: ।

च) पियेहि विप्पयोगो दुक्खो – योपिंनाप बायाच्वने मा:गु नं दु:ख ख: ।

छ) यपिच्छं नलमति तम्पि दुक्खं – थम्हं इच्छा यानागु पूरा याय् मफइगु नं दु:ख ख: ।

ज) संखित्तेन पञ्चुपादानक्खन्धापि दु:ख –
संक्षिप्त धाय्मालधा:सा रूप (शरीर व नाम (वेदना, संज्ञा, संखार व विञ्ञाण) धारण याय् मात्तले नं दु:ख हे ख: ।

(२) दु:ख समुदय सत्य –
थुगु च्यागू दु:खत भ्री ल्यूल्यू वयाच्वंगु कारण स्वंगू दु–

क) काम तण्हा – पञ्च इन्द्रिय द्वारं मन पिनेवना: पिनेया आरम्भणय् भुले जुया: राग, द्वेष, मोह आदि क्लेशया बसय् वनेगु बानी ।

ख) भव तण्हा – थुगु संसारय् जन्म कया: सुख भोग याय्गु इच्छा ।

ग) विभव तण्हा – हानं छक: जन्म का:वय् म्वया: धयागु भ्रमय् लाना, थुगु जन्मय् भौतिक सुख फचिंफत्तले अपो भोग याय्गु मौका गुमय् याय् मज्यू धयागु धारणा ।

(३) दु:ख निरोध सत्य –
दु:ख मदय्क्यफु । दु:ख मदुगु वस्था थुकथं दु –

क) स उपादिशेस निब्बाण धातु – शरीर व मन (पञ्च + कन्ध) दनिबले हे क्लेश निरोध ज्वीगु अवस्था ।

ख) अनुपादिशेस निब्बाण धातु –
पञ्च+कन्ध व क्लेश छगू पाखं हे निरोध ज्वीगु अवस्था ।

(४) दुक्ख निरोधगामिनी पतिपदा आर्यसत्य –
शारीरिक व मानसिक दु:खं मुक्त ज्वीत च्यापु लँपुया प्रयोग याय्मा: । च्यापु लँपुत थुकथं दु –

क) सम्मा दिट्ठी (सम्यक दृष्टि) – ख:कथं थ्वीकेगु । संसारया यथार्थ स्वभावयात स्वय्गु, थ्वीकेगु दृष्टि ठीक ज्वीमा: । सांसारिक मोह, मिथ्यादृष्टि निगलिं हे थुगु संसारयात द्वंक खंकेगु ज्या याई । गुबले प्राकृतिक धर्मयात यथार्थ थ्वीका: सम्यक दृष्टि दय्क्यफै, अवलेनिसें मिथ्यादृष्टि चिलावनी । ख:कथं थ्वीकेगु शक्ति दइबले तिनि बाँकी दुगु न्ह्य्गु मार्गत तप्यना वनी ।

ख) सम्मा संकप्प (सम्यक संकल्प) (ख:कथं बिचा: याय्गु शक्ति अथाव भिंगु नियत) –
ख:कथं भिंगु नियतं बिचा: थाय्फुम्ह व्यक्तिं जक शुद्ध व पवित्रगु बिचा: याय्फै ।

ग) सम्मा वाचा (सम्यक वचन) – ख:कथं खँल्हाय्गु । बिचा: बाँला:म्ह व्यक्तिंया बोलि वचन नं छलकपट रहित जुया: शुद्धगू बोली ज्वी ।

घ) सम्मा कम्मन्त – (ख:कथं ज्या याय्गु)
ठीककथं ज्यायाय्गु बानी दुपिं छलकपट पूर्णगु ज्या याइमखु । मखु मभिंगु जया याइमखु ।

ङ) सम्मा आजीव – ठीककथं जीविका याय्गु बानी दुपिनं मेमिन्त दु:ख बिया: छलकपट पूर्ण ज्या याना: सम्पत्ति मुनेगु ज्या याइमखु ।

च) सम्मा वायाम – मनयात भिंगु लँप्वी यंकेनु अभ्यास याई ।

छ) सम्मा सति – मनय् वयाच्वंगु भिंगु व मभिंगु विचा:यात होश तया: मभिंगु बांछ्वया: भिंगु बिचा:यात छ्यली थुकथं न्ह्यागु अवस्थाय् नं होश तयाच्वनेगु ज्या ज्वी ।

ज) सम्मा समाधि – ख:गु व भिंगु आरम्मणय् मन एकचित्त एकाग्र याय्गु ।

थुकथं च्वय् उल्लेखित च्यागू मार्गय् थ:त छ्यले फत धा:सातिनि निर्वाणया हेतु चूलाना: भाग्यमानी ज्वी फै ।

थुकथं भगवान् बुद्धं पञ्च भद्रवर्गियपिन्त चतुआर्य सत्य व आर्यअष्टाङ्गिक मार्गया विषयलय् ध्वाथ्वीक कना बिज्यातउगु दिन आषाढ पूर्णिमाया दिन ख: ।

भगवान् बुद्धं कनाबिज्या:गु धर्मचक्र प्रवर्तनया ज्ञान न्यना: पञ्चभद्रवर्गियपिं मध्ये भिक्षु कोण्डञ्ञय श्रोतापन्न जूगु ख: । अथेगूगु कारणं भगवान् बुद्धं वसपोलयात प्रशंसा याना: अञ्ञा कोण्डञ्य ! अञ्ञा कोण्डञ्ञ अर्थात् कोण्डञ्ञं थ्वीकल ! कोण्डञ्ञं थ्वीकल धका: धयाबिज्यागु ख: । भगवान् बुद्धं थ्व भगवान्या अन्तिम जन्म ख: धका: नं घोषणा याना बिज्या:गु दु ।

थुकथं भगवान् बुद्धया पाखें अमूल्य शिक्षा न्यना बिज्याःपिं पञ्चभद्रवर्गिय भिक्षुपिं सकमिनं वसपोलया उपदेशयात अभिनन्दन यानाबिज्यात ।

सुं श्रमण, ब्राह्मण, देव, मार, ब्रह्मा आदि सुनानं याय् मफुगु थुगु ज्ञान प्रवर्तन याना बिज्याःम्ह भगवान् बुद्धयात देवतापिन्सं धन्य धन्य धकाः प्रशंसा यानाः आश्चर्य व्यक्त याःगु उल्लेख दु । थुगु घोषणा ब्रह्मलोक थ्यंक न्यनावन ।

(सहयोगी सफू, 'महापरित्राण' सं.- भिक्षु सुदर्शन)

Compassion–II

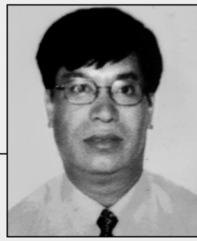

✍ **Lekh Ratna Shakya**

Feel strong and well
It helps you to delete
Your frailities or weakness
Feeling weak is the nothing.
It is a misfortune, troubles and sicknesses.
Power is strength of understanding.

The wisdom needs to do act,
Showing zentleness is must,
Concern matters for kindness.

Insight ability is enlightenment,
A real hallmark as the sign.
And the real gift of human kind.

Flowers and stars in the soil and sky
Blossoms like the lotus.
Twinkles day and night like the Buddha

When somebody ask you
What is your favorite thing ?
I rejoice and say my wisdom.

This what I really learnt
From the lord Buddha
I found by the Buddha's teaching.

Source– Lumbini An Eternal Heaven

सुकीर्ति सदा अजर अमर

✍ **विद्याकुमारी बज्राचार्य**

परोपकार र हितकार्य सदा हुन्छ अमर
काय वचन र मनले गरिने सकारात्मक
कार्यहरू हुन्छन् आदर्शमय र लाभदायक

सांसारिक देह बुढिन्छ, कुप्रिन्छ जर जर
माटो, पानी, आगो र हावा रूपी चतुर्महाभूतको
यो नर देह जन्म पछि केही दिनमा ढलेको

यही नियमलाई स्वीकार्नु हुँदै भगवान् बुद्ध
अस्सी वर्षको उमेरमा हुनुभयो महापरिनिर्वाण
मानिसको जन्मसँगै टाँसिएर आउँछ मरण

सधैं रहन पाउनु अनिश्चित यस संसारमा
दुःखी जनको सेवा र परोपकारी कार्य नै अमर
दान शील भावनाको फल मात्र अजर अमर

धर्मकीर्ति विहारमा बुद्ध पूजा र धर्मदेशना

क्र. सं.	२०७९ साल	बुद्ध पूजा गर्नुहुने गुरुमांहरू	धर्मदेशना गर्नुहुने गुरुमांहरू
१	कार्तिक १५ गते, मंगलवार, मुखः अष्टमी	वीर्यवती	वीर्यवती
२	कार्तिक २२ गते, मंगलवार, सकिमना पुन्हि	केशावती	धम्मवती
३	कार्तिक ३० गते, बुधवार, अष्टमी	दानवती	दानवती
४	मंसिर १ गते, विहिवार	पञ्ञावती	पञ्ञावती
५	मंसिर ७ गते, बुधवार, औंशी	केशावती	केशावती

अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघ पाखें देबदहलय् दय्कूगु यशोधरा विहारयात धर्मकीर्ति विहारपाखें भिंद्वः व वस्वयाः अपो चन्दा ब्यूपिं दातापिनि नां धलः

प्रस्तुती– वीर्यवती गुरुमां

शिलापत्र नं. ५

क्र. सं.	नां, थर	ठेगाना	रकम रु.
११६	दिल्ली राज शाक्य सपरिवार	वाल्फ, पाटन	१२,०००/-
११७	मोहन देवी चित्रकार (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	मैतीदेवी, काठमाडौं	१२,०००/-
११८	शारदा, शान्ति मानन्धर (मदुपिनिगु पुण्य स्मृतिस)	गणबहाल, काठमाडौं	१०,०००/-
११९	अष्टमाया महर्जन (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	इनाखा, काठमाडौं	१०,१००/-
१२०	दानमाया महर्जन (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	असन, काठमाडौं	१०,०२०/-
१२१	रत्नबीर डंगोल (मांबाया पुण्यस्मृतिस)	इनाखा, काठमाडौं	१२,१२०/-
१२२	रत्नबीर डंगोल (दाइया पुण्यस्मृतिसं)	इनाखा, काठमाडौं	१०,५००/-
१२३	रत्नबीर डंगोल (गुरुदाइया पुण्यस्मृतिस)	इनाखा, काठमाडौं	१०,१००/-
१२४	सुशीला शाक्य	गणबहाल, काठमाडौं	१०,०००/-
१२५	माया मानन्धर (बाज्या बज्येया पुण्यस्मृतिसं)	चसान, काठमाडौं	११,०००/-
१२६	प्रेम शोभा बज्राचार्य	तःजाः फः कीर्तिपुर	१०,०००/-
१२७	कृष्ण देवी मानन्धर, सपरिवार (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	टेकु, काठमाडौं	१२,०००/-
१२८	हरीकृष्ण मानन्धर, सपरिवार	मैतीदेवी, काठमाडौं	११,१११/-
१२९	पद्मा मानन्धर सपरिवार (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	टेकु, काठमाडौं	११,१११/-
१३०	माधब नारायण मानन्धर सपरिवार	टेकु, काठमाडौं	११,५००/-
१३१	कान्ति मानन्धर (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	क्षेत्रपाटी, काठमाडौं	१०,०००/-
१३२	कयो शाक्य	बौद्ध, काठमाडौं	१०,५००/-
१३३	प्रतिमा मानन्धर (मां बाःया पुण्यस्मृतिसं)	क्षेत्रपाटी, काठमाडौं	१०,००५/-
१३४	प्रविन्द्र राज तुलाधर	भोटाहिटी, काठमाडौं	१०,५००/-
१३५	पद्म सुगन्ध विहारया उपासको पासिकापिं	पद्म सुगन्ध विहार, काठमाडौं	७५,०००/-
१३६	चिनी देवी तुलाधर	सानो भऱ्याङ्ग, काठमाडौं	१०,५००/–

१३७	बाल प्रसाद श्रेष्ठ, सपरिवार	डिल्लीबजार, काठमाडौं	१०,१००/-
१३८	भाजु बीर महर्जन	बनस्थली, काठमाडौं	५५,५५५/-
१३९	ललित रत्न शाक्य, सपरिवार (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	बागबजार, काठमाडौं	३०,०००/-
१४०	बाबुकाजी मुनिकार (मदुपिनिगु पुण्यस्मृतिस)	कालोपुल, काठमाडौं	२०,०००/-
१४१	संगीता श्रेष्ठ, सपरिवार	-	१०,०००/-
१४२	चिगङ्ग परिवार	भोटाहिटी, काठमाडौं	१०,०००/-
१४३	ऐश्वर्य रत्न ताम्राकार, सपरिवार	लाजिम्पाट, काठमाडौं	१०,०००/-
१४४	श्रृष्टि ताम्राकार	लाजिम्पाट, काठमाडौं	१०,०००/-

शिलापत्र नं. ६

१४५	सन्तुमाया डंगोल	रातोपुल, काठमाडौं	२०,५००/-
१४६	सबिता तुलाधर	-	१०,१०५/-
१४७	चम्पा महर्जन	त्यौड, काठमाडौं	१०,१०५/-
१४८	हेराशोभा शाक्य (मां बा:या पुण्यस्मृतिसं)	ताहाचल, काठमाडौं	२५,०००/-
१४९	हेराशोभा शाक्य (माजुबाजुया पुण्यस्मृतिसं)	ताहाचल, काठमाडौं	२५,०००/-
१५०	उर्मीला मानन्धर, सपरिवार	सीतापाइला, काठमाडौं	१२,०००/-
१५१	ईश्वरी मानन्धर (मदुपिनि पुण्यस्मृतिसं)	क्षेत्रपाटी, काठमाडौं	१०,०००/-
१५२	दान बहादुर शाही (मां बा:या पुण्यस्मृतिसं)	खपिं छ्यें, यल	५०,००५/-
१५३	दान बहादुर सपरिवार	बिजेश्वरी, काठमाडौं	५०,०००/-
१५४	प्रज्जल महर्जन	Dulles, USA	१०,०००/-
१५५	पुनमाया महर्जन	खुसिबुँ, काठमाडौं	१०,०००/-
१५६	बेतीमाया शाक्य, सपरिवार	अल्कोहिटी, यल	१०,०२०/-
१५७	सूर्यमान मानन्धर, सपरिवार	पशुपति, काठमाडौं	१०,०००/-
१५८	सुरज लाल श्रेष्ठ, सपरिवार	बालुवाटार, काठमाडौं	११,०००/-
१५९	चित्रा शोभा तुलाधर	तीनधारा पाठशाला, काठमाडौं	१५,०००/-
१६०	तेज प्रभा तुलाधर	पुतली सडक, काठमाडौं	११,०००/-
१६१	मोती प्रभा तुलाधर (मां बा:या पुण्यस्मृतिसं)	पुतली सडक, काठमाडौं	१०,०००/-
१६२	त्रिभुवनधर तुलाधर (मां बा:या पुण्यस्मृतिसं)	भुरांख्यो, काठमाडौं	१०,०००/-
१६३	त्रिभुवन धर तुलाधर, सपरिवार	भुरांख्यो, काठमाडौं	१०,०००/-
१६४	सूर्ज देवी चित्रकार	मैतीदेवी, काठमाडौं	२०,०००/-
१६५	बाबुकाजी महर्जन	कालधारा, काठमाडौं	५०,०००/-
१६६	रमीला बज्राचार्य	भोटेबहाल, काठमाडौं	१०,५५५/-

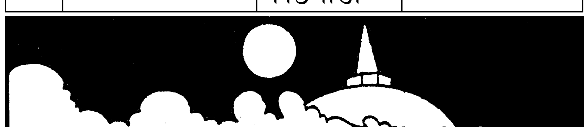

१६७	शान्ति शाक्य (मदुपिनि पुण्यस्मृतिसं)	बाङ्गेमुढा, काठमाडौं	११,०००/-
१६८	दयालक्ष्मी भोछिभोया श्रेष्ठ	बनेपा	१०,५००/-
१६९	हिटलर शाक्य, सपरिवार	बनेपा	१०,०००/-
१७०	धर्मरत्न शाक्य, सपरिवार	बनेपा	२०,०००/-
१७१	श्याम कृष्ण श्रेष्ठ, सपरिवार	बनेपा	१०,५००/-
१७२	नीता शाक्य	कुमारीपाटी, ललितपुर	११,१११/-
१७३	आरम्भ कंसाकार, सपरिवार	बुरांख्यो, अष्ट्रेलिया	१०,०००/-

पाप कर्म (अकुशल कर्म) कहिल्यै नगर्नु
पुण्य (कुशल कर्म) गर्दै जानु।
आफ्नो चित्त (मन) लाई शुद्ध गर्नु ॥
यही नै बुद्धको उपदेश हो।

VISHWA MOTOR TRADERS

बिश्व मोटर ट्रेडर्स
ख-२, ४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल।
फोन नं.: ०१-४२३८१४७
९८५१०५११३१, ९८५१०५११४७
e-mail: vishwamotor@gmail.com

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि गाडिका पार्टसहरूको साथै ब्याट्रि र इन्भर्टरको लागि सम्पर्क गर्नुहोस्।

मूर्ख वर्ग

भावानुवाद - **सत्यमोहन जोशी**

जाग्रत ब्यक्तिया रात, थकित व्यक्तिया पथ
मूर्खम्ह व्यक्तिया लोक, दीर्घ ज्वी थुलि निश्चय ॥१॥

पासा या थःस्वया भिंम्ह मफुसा थः समानम्ह !
मदुसा बरू या धैर्य ! याय्मते तर मूर्खम्ह ! ॥२॥

काय् ध्यवा दु धका च्वोंम्ह मूर्खया दुःख ज्वी सदा
देह हे मखु सो थःगु गन काय् गन सो ध्यबा ! ॥३॥

मूर्खं 'जि मूर्ख खः' धासा छुं अंशे बुद्धिमान व ज्वी
मूर्खं 'जि बुद्धिमान्' धासा अले व व खास मूर्ख ज्वी ॥४॥

सत्संगत सदा यासां धर्मया रस सी मखु
मूर्खपिन्सं ! गथे धासा 'क्यैंया सवा धवःचां मस्यू' ॥५॥

सत्संगत भला घौछि जूसां सद्धर्मया रस
बुद्धिमान पुरुषं थ्वीकै जिह्वांथें स्वादया रस ॥६॥

थःत थःहे जुया शत्रु पाप कर्म ज्वना सदा
च्वनी मूर्ख ! लिपा दुःख फल रूपं जुई उया ॥७॥

भिंज्वी मखुगु ज्या तोती छाय्धासा उकिया फलं
ख्वयानं भोग याय् माली पश्चाताप कया मनं ॥८॥

थुजोगु ज्या सदा याय्भिं गुगुया कर्मया फलं
प्रसन्न चित्त दै थःतः तापयाय् स्वाक सो मनं ॥९॥

पाप फल मवोतल्ले कस्ति भाःपाः धया च्वनी
जब व फल बी पापं पापीया दुःख वैच्वनी ॥१०॥

कुश चोकां नया च्वोंसां लच्छिया छक दुर्मतिं
उयागु धर्म भिन्खुब्बे छब्वोनं शून्यथें ग्यनी ॥११॥

न्ह्याना दुरु मस्योंथेंतु पाप याय्वं स्यनी मखु
छसिंनसें बुलूमिंथें पापीयागु ज्वनी ककु ॥१२॥

अनर्थकर ज्वी बुद्धि मूर्खम्ह व्यक्तिया थन
मूर्खतां वैगु प्रज्ञा व सुकर्म बाँकी तै गन ? ॥१३॥

मठ विहारया स्वामी ज्वीगु इच्छा कया हनं
"गृहस्थ भिक्षु धैपिंनं सृष्टि जिगु" धया मनं
कृत्य अकृत्यया जिम्मा धाइ जिकेतुं निर्भर
थुजोम्ह मूर्खया इच्छा गर्व बृद्धि जुई तर ॥१४॥१५॥

भिन्न ज्वी लाभया मार्ग तथा निर्वाणया पथ
विवेक बृद्धिया तमास्त् तोता छ्व लोभया गथः ॥१६॥

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो

मदुम्ह गुणकेशरी वज्राचार्य

बुन्हि :
बि.सं. २००९ कार्तिक
मदुगु न्हि :
बि.सं. २०७९ कार्तिक २३ गते, बुधवार

जिमि तता **गुणकेशरी वज्राचार्य**
७० दँया वैशय् संसारया अनित्य स्वभाव
स्वीकार यासे दिवंगत जुयादिल ।
तताया परलोक जीवन सुगतिमय जुयाः याकन हे
निर्वाणया हेतु प्राप्त ज्वीमा धकाः
आशिका यासे पुण्यानुमोदन याना ।
भवतु सब्ब मंगलम् ॥

क्येहें नानी केशरी वज्राचार्य
सपरिवार
भोटेबहाल, काठमाडौं

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो

दि. लक्ष्मी नारायण कृष्ण श्रेष्ठ
असन, काठमाडौं

जन्म :
बि.सं. २००४ मंसिर ४ गते
दिवंगत :
बि.सं. २०७९ असार २३ गते

धर्मकीर्ति पत्रिकाका विशेष सदस्य (क्र.सं. ८५०)
लक्ष्मी नारायण कृष्ण श्रेष्ठ, असन
संसारको त्रिलक्षण स्वभाव प्रस्तुत गर्नुहुँदै दिवंगत हुनुभयो ।
दिवंगत श्रेष्ठको परलोक जीवन सुगतिमय बनी
निर्वाणको हेतु प्राप्त होस् भन्ने कामना गर्दै पुण्यानुमोदन गर्छौं ।
उहाँका सपरिवारले संसारको अनित्य, दु:ख र अनात्म
स्वभावलाई बुझी धैर्य धारण गर्न सकुन् भनी
कामना गर्छौं ।

धर्मकीर्ति पत्रिका परिवार
धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः नःघ, काठमाडौं

दिनभर महापरित्राण पाठ सम्पन्न

२०७९ मंसिर १३ गते, मंगलवार

स्थान- धम्महल, धर्मकीर्ति विहार

यसदिन उपासिका लक्ष्मीहेरा स्थापित (दिदी) र उपासक काजीरत्न स्थापित (भाई) सहित सपरिवारको तर्फबाट उहाँहरूका पितृजनहरूको सुगति एवं निर्वाण कामना गर्नुका साथै परिवार सदस्य जेविनको सुस्वास्थ्य कामना गरी प्रव्रजित गुरुमांहरूको तर्फबाट दिनभर महापरित्राण पाठको आयोजना गर्नुभएको थियो ।

श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मवती गुरुमांले पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भई शुरु गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा दाता परिवारले निमन्त्रित गुरुमांहरू लगायत उपासकोपासिकालाई जलपान, भोजनको प्रायोजन गर्नुका साथै प्रव्रजित गुरुमांहरूलाई दान प्रदान गरी पुण्य सञ्चय गर्नुभएका थिए ।

यसको साथै उक्त कार्यक्रममा ६ जना उपासिकाहरूले परिस्कार दान दिई पुण्य सञ्चय गर्नुभएका थिए । उपासिकाहरूको नाम यस प्रकार रहेको छ –

- लक्ष्मी हीरा स्थापित, सानो भर्‍याङ्ग
- युसुना तुलाधर, बाफल - सुचित्रा तुलाधर, महाराजगञ्ज
- नबिना तुलाधर, सानो भर्‍याङ्ग
- नरिना ताम्राकार, नयाँ बजार
- अनिता कंसाकार, किलागल

कार्यक्रमको अन्त्यमा उहाँका आफ्ना पितृजनहरूको पुण्यस्मृतिमा उहाँहरूको सुगति एवं निर्वाण कामना गरी पुण्यानुमोदन गरिएको थियो ।

महापरित्राण पाठ र पाठ गर्नुहुने प्रव्रजित गुरुमांहरू –

क्र. सं.	महापरित्राण पाठ	पाठ गर्नुहुने गुरुमांहरू
१	सामूहिक पाठ	सबै गुरुमांहरू
२	सरणागमन - धजग्ग सुत्त	पञ्ञावती, जवनवती
३	महाकस्सपत्थेर सुत्त-इसिगिलि सुत्त	त्यागवती, इन्दावती
४	धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त	वीर्यवती, वण्णवती
५	महासमय सुत्त	कुशलावती, कुसुमवती
६	आलवक सुत्त - वसल सुत्त	श्रद्धावती, दानवती, मेत्तावती
७	सच्चविभंग सुत्त	केशावती, खेमावती
८	आटानाटिय सुत्त 'क'	ध्यानवती, सुवण्णवती
९	आटानाटिय सुत्त 'ख'	करुणावती, वण्णवती, ध्यानवती र सुवण्णवती
१०	सामूहिक	सबै गुरुमांहरू

बाँकी तस्विरहरू कभर पछाडिको भित्री पेजमा हेर्नुहोला

पितृजनहरूको पुण्यस्मृतिमा सामूहिक पुण्यानुमोदन गर्नुहुँदै उपासक उपा-सिकाहरू ▶▶

परिस्कार दान गर्नुहुँदै ६ जना दाताहरू

सामूहिक महापरित्राण पाठ गर्नुहुँदै श्रद्धेय धम्मवती गुरुमां प्रमुख अन्य गुरुमांहरू

सरणागमन - धजग्ग सुत्त पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू पञ्ञावती, जवनवती

महाकस्सपत्थेर सुत्त - इसिगिलि सुत्त पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू त्यागवती र इन्दावती

धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू वीर्यवती र वण्णवती

महासमय सुत्त पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू कुशलावती र कुसुमवती

आलवक - वसल सुत्त पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू श्रद्धावती, दानवती, मेत्तावती

सच्चविभंग सुत्त पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू केशावती र खेमावती

आटानाटिय सुत्त 'क' पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू ध्यानवती, सुवण्णवती

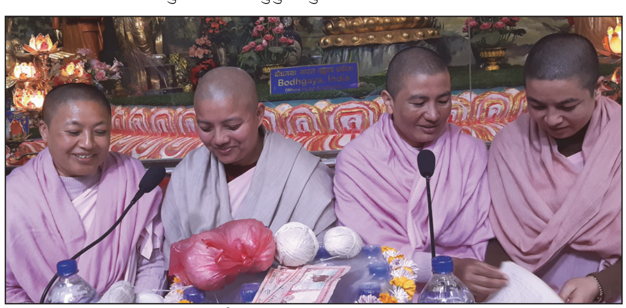

आटानाटिय सुत्त 'ख' पाठ गर्नुहुँदै गुरुमांहरू करुणावती, वण्णवती, ध्यानवती र सुवण्णवती

बा.अ.का.द.नं. - ७०/०४०/४१ म.क्षे.हु.नि.द.नं. १७/०६५/०६६ (०७९/०८०)

साधुवाद !

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो

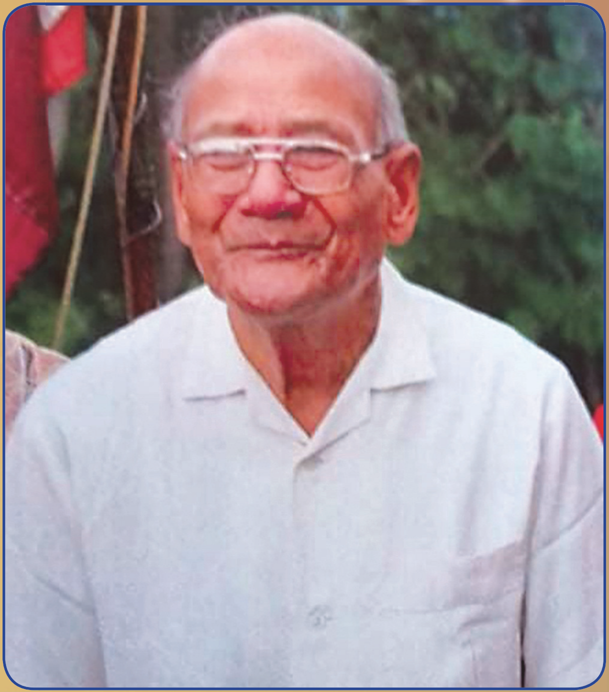

जन्म दिन :
बि.सं. १९८८
कार्तिक ५ गते

दिवंगत दिन :
बि.सं. २०७४
मंसिर २६ गते

दिवंगत मानकाजी शाक्य

धर्मकीर्ति पत्रिका वर्ष ४०, अङ्क ९ को रङ्गीन कभर पेज '**दिवंगत मानकाजी शाक्य**' को पुण्य स्मृतिमा उहाँका परिवारले धर्मदान गर्नुभएको छ। धर्मदान गरी सञ्चय गरिएको पुण्य शक्तिले दिवंगत हुनुभएका उपासक **मानकाजी शाक्य** लगायत सम्पूर्ण पितृजनहरूको सुगति एवं निर्वाण कामना गरी पुण्यानुमोदन गरिएको छ। साथै धर्मदान गर्नुहुने दाता सपरिवारको आयु आरोग्य एवं निरोगी कामना गर्दै उहाँहरूले बुद्ध शिक्षा अभ्यास गर्दै आ-आफ्नो जीवन सफल पार्न सकुन् भन्ने कामना गरी धर्मदानको लागि साधुवाद व्यक्त गरिएको छ।

भवतु सब्ब मंगलम्।

धर्मकीर्ति पत्रिका परिवार

धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः नघः, काठमाडौं

मुद्रक: न्यू नेपाल प्रेस १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं • फोन: ४५३३९२९, ४५३४८५० • e-mail: newnepalpress011@gmail.com